

Regional analyse Skedsmo 2013

Næringsutvikling og attraktivitet

KNUT VAREIDE OG MARIT NYGAARD

TF-notat nr. 54/2013

Tittel: Regional analyse Skedsmo
Undertittel: Næringsutvikling og attraktivitet
TF-notat nr: 24/2013
Forfatter(e): Knut Vareide og Marit Owren Nygaard
Dato: 15. januar 2014
ISBN: 978-82-7401-675-0

ISSN: 1891-053X
Pris: 140,- (Kan lastes ned gratis fra www.telemarksforskning.no)
Prosjekt: Regionale analyser 2013
Prosjektnr.: 20130140
Prosjektleder: Knut Vareide
Oppdragsgiver(e): Skedsmo kommune

Spørsmål om dette notatet kan rettes til:

Telemarksforskning
Postboks 4
3833 Bø i Telemark
Tlf: +47 35 06 15 00
www.telemarksforskning.no

Resymé:

Utviklingen i Skedsmo er analysert med hensyn til næringsutvikling, demografi, innovasjon i næringslivet og attraktivitet og utdanningsnivå.

Knut Vareide er utdannet sosialøkonom (Cand. Oecon.) fra Universitetet i Oslo (1985). Han har arbeidet ved Telemarksforskning siden 1996.

Marit Owren Nygaard er utdannet samfunnsøkonom (M.Sc. Economics) fra Universitetet for miljø- og biovitenskap i Ås (2012). Hun har jobbet ved Telemarksforskning siden 2013.

Forord

Denne rapporten inngår i en serie med en rekke analyserapporter for kommuner, regioner og fylker i Norge som er utført av Telemarksforskning i 2013, og som er utgitt i januar 2014. Det er benyttet en modell for attraktivitet som er utviklet med støtte fra Oslofjordfondet i forbindelse med prosjektet *Attraksjonskraft gjennom stedsinnovasjon*. Analysene av innovasjon bygger på et empirisk arbeid som er gjennomført og finansiert i forbindelse med Norges Forskningsråds VRI-program der Telemarksforskning og AFI har et felles forskningsprosjekt i VRI Telemark. Kapitlet om NæringsNM omhandler resultatene fra det arbeidet vi har gjort årlig for NHOs NæringsNM

De regionale analysene er svært verdifulle for forskningen i slike prosjekt, i det at vi får anvendt modeller og empiriske metoder for ulike geografiske områder. Gjennom dette arbeidet får vi også testet relevans og kvalitet gjennom dialog med mange forskjellige og kompetente oppdragsgivere som arbeider profesjonelt med regional utvikling i praksis.

Telemarksforskning har laget slike regionale analyser i en årrekke. Tidligere var analysene i stor grad deskriptive, og nøyde seg stort sett med å beskrive en rekke indikatorer for befolknings- og næringsutvikling. Etter hvert har vi lagt mer vekt på å finne sammenhenger, gjennom å koble de ulike trekkene i en region sammen i stadig mer helhetlige modeller. De fleste oppdragsgiverne etterspør slike rapporter fordi de skal brukes i en strategisk sammenheng. Da er det ikke tilstrekkelig kun å beskrive ulike utviklingstrekk hver for seg. For at utviklingen på et sted skal kunne påvirkes gjennom bevisste strategier, er det nødvendig å forstå sammenhengene og avdekke årsaker og drivkrefter til den faktiske utviklingen. Først da blir analysene virkelig nyttige i det strategiske arbeidet. Dynamikken i den regionale utviklingen er imidlertid ganske kompleks, og våre modeller og forståelsen av den er ikke på langt nær ferdig utviklet. Det er dessuten en utfordring å presentere så mange tema og ulike analyser i en rapport av dette formatet som er ment å være kortfattet og enkel.

Bø, 15. januar 2014

Knut Vareide

Prosjektleder

Innhold

SAMMENDRAG	5
1. ARBEIDSPLASSE	7
2. ATTRAKTIVITET FOR BEDRIFTER OG BESØK	19
3. PENDLING OG ARBEIDSMARKEDSINTEGRASJON	28
4. BEFOLKNING	30
5. SAMMENHENGEN MELLOM FLYTTING OG ARBEIDSPLASSVEKST	34
6. NÆRINGS-NM	38
7. UTDANNING	43

Sammendrag

Skedsmo er en vekstkommune. Både befolkning og antall arbeidsplasser øker raskt. Skedsmo er imidlertid lokalisert midt i smørøyet, denne veksten er i stor grad et utslag av gunstige strukturelle forhold for vekst. I likhet med mange andre kommuner på Østlandet er næringslivsveksten tilsynelatende befolkningsvekstdrevet. Befolkningen øker raskere enn arbeidsplassene, og konkurranseutsatte næringer utgjør en stadig lavere andel av næringslivet. Det er neppe bærekraftig på lang sikt.

Skedsmo er en vekstkommune, med rask befolkningsvekst. Folketallet har økt med over 32 prosent siden 2000. Befolkningsveksten skyldes at Skedsmo har netto innflytting fra andre norske kommuner, samtidig som fødselsbalansen positiv. Innflyttingen har imidlertid vært sterkere før.

Skedsmo har også hatt en sterk vekst i antall arbeidsplasser. Antall arbeidsplasser i Skedsmo har økt med 29,4 prosent siden 2000. Antall arbeidsplasser i offentlig sektor har økt raskere enn antallet i privat sektor, veksten har vært på henholdsvis 37 og 27 prosent fra 2000 til 2012.

Veksten i antall arbeidsplasser i næringslivet i Skedsmo har vært nesten dobbelt så sterk som ellers i landet. De siste årene har veksten i antall arbeidsplasser kommet i bransjer som handel, personlig tjenesteyting og i bygg og anlegg. Samtidig har det vært en sterk nedgang i antall arbeidsplasser i industrien. De teknologiske tjenestene har hatt vekst, og er nå større enn industrien målt i antall arbeidsplasser. Teknologiske tjenester har vært en vekstbransje i hele landet, men veksten i antall arbeidsplasser i Skedsmo har imidlertid vært langt svakere enn veksten i teknologiske tjenester ellers i landet.

De konkurranseutsatte delene av næringslivet, som industri og teknologiske tjenester, har utviklet seg svakt, og utgjør en raskt synkende andel av sysselsettingen. Dette er en utvikling som deles med mange andre deler av Østlandet. Befolkningen vokser raskt, samtidig som konkurranseutsatt næringsliv krymper. Veksten i næringslivet kommer i besøksnæringer og regionale næringer, som har hatt spesielt sterk vekst i Skedsmo i 2012.

Den sterke veksten i antall arbeidsplasser i Skedsmo ser dermed ut til å være drevet fram av befolkningsveksten i Skedsmo, og befolkningsveksten i regionen. Utviklingen i den funksjonelle Osloregionen betyr stadig mer for utviklingen i Skedsmo, ettersom arbeidsmarkedet i kommunene blir stadig mer integrert.

Stadig mer av innflyttingen til Skedsmo kan forklares av arbeidsplassvekst i resten av regionen. Skedsmo hadde tidligere høyere netto innflytting, som tilsynelatende skyldes at kommunen var attraktiv som bosted. Nettoinnflyttingen de siste årene ser ut til å være fullt ut forklart av Skedsmos lokalisering i Osloregionen, og er faktisk noe lavere enn forventet. Dermed er ikke lenger Skedsmo attraktiv som bosted utover det som kan forklares av strukturelle forhold. Det kan sannsynligvis ha sammenheng med forhold i boligmarkedet, da variasjonen i nettoutflytting mellom kommunene i

Osloregionen ser ut til å være sterkt preget av forskjeller i tilgjengelig areal for boligbygging blant kommunene.

Resultatene fra NHOs NæringsNM viser at Skedsmo er en kommune med mye næringsliv i forhold til folketallet, og at det er høy etableringsaktivitet i kommunen. Lønnsomheten i næringslivet er også bedre enn middels, men det er en høy andel av foretak med negativ egenkapital. Det er også en forholdsvis lav andel av foretak med vekst i omsetning og verdiskaping. Dermed ser det ut til at veksten i antall arbeidsplasser har skjedd gjennom nyetableringer og vekst i noen få store bedrifter.

Utdanningsnivået i Skedsmo er også beskrevet og analysert. Skedsmo har et høyt utdanningsnivå i befolkning, arbeidsliv og næringsliv hvis vi sammenlikner med alle de andre kommunene i landet. Sammenlikner vi med andre kommuner i Akershus, er utdanningsnivået omtrent middels av kommunene i fylket, ettersom Akershus er et fylke med høyt utdanningsnivå.

1. Arbeidsplasser

Arbeidsplassutviklingen er en viktig indikator for regional utvikling, og er kanskje den mest sentrale forklaringsfaktoren for flyttemønstrene. Arbeidsplasser finnes i både offentlig og privat sektor, men det er ofte sterkest interesse for arbeidsplassene i privat sektor, som en forsøker å påvirke gjennom næringsutvikling.

Skedsmo hadde 27 782 arbeidsplasserⁱ på slutten av 2012. Antall arbeidsplasser har økt med over 6 000 siden 2000. Privat sektor har vokst med over 4 000 arbeidsplasser, mens offentlig sektor har vokst med nesten 2 000.

24 prosent av arbeidsplassene i Skedsmo er i offentlig sektor. Det er en forholdsvis liten andel, på landsbasis har offentlig sektor 30 prosent av arbeidsplassene, mens 70 prosent arbeider i næringslivet.

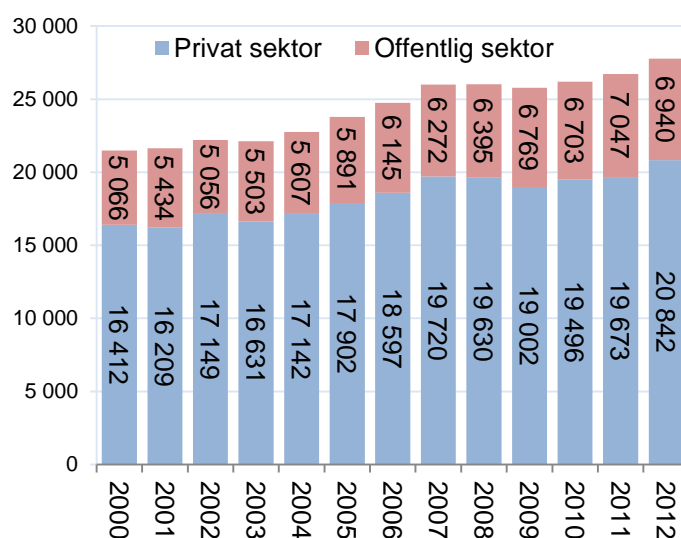
Offentlig sektor har hatt en sterkere prosentvis vekst i antall arbeidsplasser enn privat sektor. Offentlig sektor har hatt en vekst på 37 prosent, mens privat sektor har hatt en vekst på 27 prosent etter 2000.

Utviklingen i antall arbeidsplasser i Skedsmo er vist i figur 2, der vi har sammenliknet med utviklingen i fylket og i Norge.

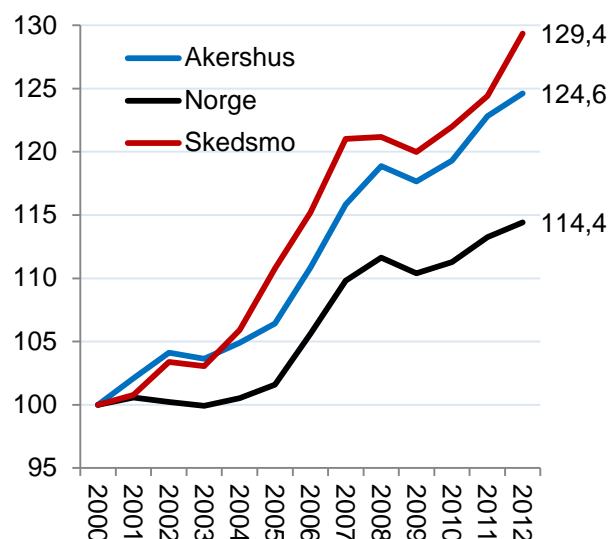
Den prosentvise veksten i antall arbeidsplasser i Skedsmo fra 2000 til 2012 har vært 29,4 prosent. Det er en sterkere vekst enn Akershus, hvor antall arbeidsplasser har vokst med 24,6 prosent.

Veksten i 2012 var 1 169 arbeidsplasser, tilsvarende 5,9 prosent.

Akershus har på sin side en langt sterkere vekst i antall arbeidsplasser enn landet ellers. Veksten i antall arbeidsplasser i Norge var på 14,4 prosent fra 2000 til 2012.

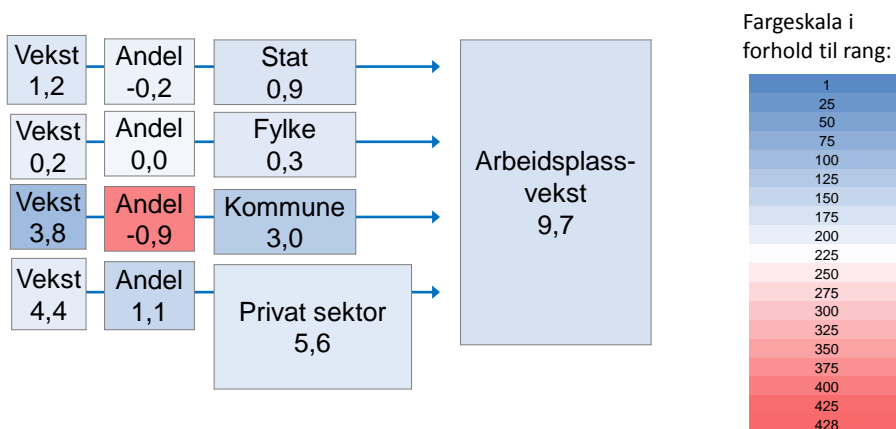
Figur 1: Antall arbeidsplasser i Skedsmo i offentlig og privat sektor fra 2000 til 2012.

Figur 2: Utvikling i antall arbeidsplasser, alle sektorer, indeksert slik at nivået i 2000=100.

1.1 Oppsummering sektorer

Vi kan oppsummere siste ti års utvikling i antall arbeidsplasser i de ulike sektorene i Skedsmo med følgende modell:

Figur 3: Avvik mellom arbeidsplassveksten i Skedsmo og i Norge de ti siste årene. Alle tallene viser hva avviket utgjør som prosent av samlet sysselsetting i Skedsmo. Fargene viser hvordan kommunen rangerer blant de 428 kommunene i landet for det spesifikke avviket. Avviket for hver av de fire sektorene er dekomponert i en veksteffekt og en andelseffekt. Veksteffekten viser hvordan sektoren ville ha bidratt til samlet vekst dersom sektorens andel hadde vært den samme som på landsbasis. Andelseffekten viser hvordan sektoren ville bidratt dersom veksten hadde vært den samme som på landsbasis.

I diagrammet over har vi forsøkt å illustrere hvordan arbeidsplassveksten i Skedsmo har avveket fra arbeidsplassveksten i landet i perioden 2003 – 2012. Vi har samtidig målt endringer i arbeidsplassveksten som andel av samlet sysselsetting. Forskjellen mellom arbeidsplassveksten i Skedsmo og resten av landet er dekomponert i de fire sektorene, og dekomponert i bidragene fra hver sektor på vekst og bidrag fra den relative andelen.

Arbeidsplassveksten i Skedsmo har vært mye høyere enn i landet som helhet. Differansen mellom arbeidsplassveksten i Skedsmo og Norge er på hele 9,7 prosentpoeng.

Alle de fire sektorene har bidratt, gjennom at veksten har vært sterkere enn veksten på landsbasis. Utviklingen i næringslivet har vært viktigst, fordi dette er den største sektoren. Sterk vekst i næringslivet har bidratt med 5,6 prosentpoeng, både fordi veksten i prosent har vært sterkere enn landet ellers, men også fordi næringslivet i Skedsmo er relativt stort, noe som bidrar med 1,1 prosentpoeng.

Kommunesektoren har hatt spesielt sterk vekst, men vekstimpulseneⁱⁱ fra kommunesektoren er noe redusert fordi denne utgjør en forholdsvis liten andel av sysselsettingen i Skedsmo. En samlet mervekst på 3,0 prosent av samlet sysselsetting fra kommunesektoren er ganske høyt sammenliknet med andre kommuner, som vi ser av fargen.

Stat og fylke har også hatt sterkere vekst i antall arbeidsplasser i Skedsmo, men statlig sektor er mindre enn ellers i landet. Samlet sett har stat og fylke bidratt med en ekstra vekstimpuls på 1,2 prosent. Offentlig sektor har dermed gitt en samlet vekstimpuls på 4,2 prosent. Merk at dette er en vekst der veksten er målt mot veksten på landsbasis, altså en vekst utover «normalt».

1.2 Relativ vekst i næringslivet

Når vi skal sammenlikne veksten i antall arbeidsplasser i næringslivet mellom kommuner, er det praktisk å bruke relativ vekst, som er differansen i den prosentvise veksten i antall arbeidsplasser i kommunen og veksten i antall arbeidsplasser i Norge. Da filtrerer vi bort konjunktursvingningene, og kan se hvordan veksten i den enkelte kommunene er i forhold til andre kommuner i landet over tid.

Tabell 1: Relativ vekst, differanse mellom prosentvis vekst i kommunen og veksten på landsbasis, i antall arbeidsplasser i næringslivet, i kommunene i Akershus. Kommunene er rangert etter såkalt progressivt gjennomsnittⁱⁱⁱ.

Rang	Kommune	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Prog snitt	Trend
11	Vestby	-3,6	0,0	11,4	11,2	4,7	-0,8	1,5	5,5	4,8	6,3	4,1	-0,7	3,6	-0,8
16	Nannestad	0,2	0,5	6,8	8,2	3,1	-0,8	-2,9	6,0	8,0	-2,1	0,6	6,8	3,0	-0,3
27	Sørums	-3,4	-4,2	7,4	2,3	-1,8	3,1	2,5	3,3	3,2	2,5	4,0	-1,2	2,1	-0,3
28	Lørenskog	-7,3	1,3	-2,2	-2,9	1,8	-2,8	0,0	1,9	0,3	12,6	4,5	-2,5	2,1	0,7
47	Enebakk	4,6	9,3	2,0	-0,2	0,9	6,2	-1,4	-3,1	-3,6	-1,6	3,2	8,2	1,4	0,2
49	Rælingen	3,6	-8,6	8,1	5,2	6,9	2,6	0,1	-6,5	3,9	0,5	3,1	0,5	1,4	-0,7
63	Ullensaker	9,7	-2,5	-0,2	0,3	2,7	-2,8	0,3	3,0	-0,2	-0,3	4,1	0,5	1,0	0,2
64	Skedsmo	-2,1	6,5	-1,6	2,4	2,9	-1,1	1,0	-2,3	-0,6	2,3	-0,7	4,8	1,0	0,2
65	Ski	-1,2	1,0	0,5	4,4	2,5	0,0	-0,9	4,3	-1,7	0,5	0,8	1,3	0,9	-0,2
74	Gjerdrum	1,9	17,2	8,8	-5,5	8,6	0,2	-2,1	4,0	8,5	0,3	3,3	-8,7	0,8	-0,7
75	Ås	-2,9	9,4	1,8	-4,0	1,7	-0,4	7,9	-7,4	4,1	-4,7	-0,8	6,4	0,7	0,2
76	Fet	3,9	4,4	0,3	-4,5	0,7	-1,1	-2,6	4,8	0,7	-4,8	2,8	4,4	0,7	0,4
78	Nesodden	-0,3	0,2	6,6	0,6	1,6	-0,6	-7,0	0,4	0,3	2,8	-2,6	6,1	0,7	-0,1
95	Nittedal	-3,2	3,7	0,5	0,8	-0,9	-0,1	-0,3	0,3	-1,1	-2,2	1,8	3,4	0,4	0,1
100	Bærum	6,1	7,4	-1,1	2,4	-0,7	-0,1	-0,4	2,3	0,6	1,1	1,3	-1,7	0,4	0,0
108	Asker	-3,0	5,7	-2,2	-0,7	-0,8	2,5	0,8	0,3	-1,6	2,7	-0,1	-0,5	0,3	0,1
132	Nes	-0,1	-1,7	-0,3	1,2	1,0	-1,6	-1,7	4,2	1,0	-3,0	-4,3	4,2	0,0	0,0
146	Frogn	-0,9	4,5	3,3	-0,3	3,3	1,4	6,8	-5,2	-0,5	-3,4	-2,3	2,4	-0,1	-0,4
154	Eidsvoll	-0,4	-4,2	-0,9	-0,2	-2,3	-1,2	0,0	3,8	-0,5	-3,1	2,5	-1,4	-0,2	0,1
158	Aurskog Høland	2,9	3,9	1,5	1,8	-0,5	-2,1	1,4	-2,9	1,8	-1,0	0,1	-0,2	-0,2	-0,1
230	Hurdal	-5,2	1,0	2,7	3,6	-6,3	-5,2	-3,3	9,4	0,6	-12,7	-2,5	5,8	-0,9	-0,1
258	Oppegård	0,7	-3,8	5,4	-4,5	-4,2	-1,5	-2,3	1,8	-1,3	0,5	-4,0	0,2	-1,1	-0,1

De fleste kommunene i Akershus har hatt bedre vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet enn middels av norske kommuner.

Skedsmo hadde høy vekst i 2012, da antall arbeidsplasser i næringslivet hadde en vekst på 4,8 prosentpoeng over landsgjennomsnittet. De siste ti årene har antall arbeidsplasser i næringslivet i Skedsmo vokst med ett prosentpoeng årlig over landsgjennomsnittet. Det rangerer Skedsmo som nummer 64 av landets 428 kommuner. Trenden for den relative veksten i næringslivet er også positiv for Skedsmo.

1.3 Bransjer i næringslivet

Handelen er den klart største bransjen i næringslivet i Skedsmo. Det var 6 934 sysselsatte i handelen i 2012, som tilsvarte nøyaktig en tredjedel av antall sysselsatte i privat sektor. Antall sysselsatte i handelen økte med 630 fra 2008 til 2013, tilsvarende ti prosent.

Etter handel er forretningsmessig og personlig tjenesteyting de største bransjene. Forretningsmessig tjenesteyting har, noe overraskende, hatt en svak nedgang i antall sysselsatte i Skedsmo de siste årene.

Bygg og anlegg er den bransjen som har økt mest i prosent. Økningen var på 469 sysselsatte i denne perioden, noe som tilsvarer over 30 prosent.

Industrien hadde 1 759 arbeidsplasser i 2008, men falt med hele 33,6 prosent, ned til 1 168 arbeidsplasser i 2012.

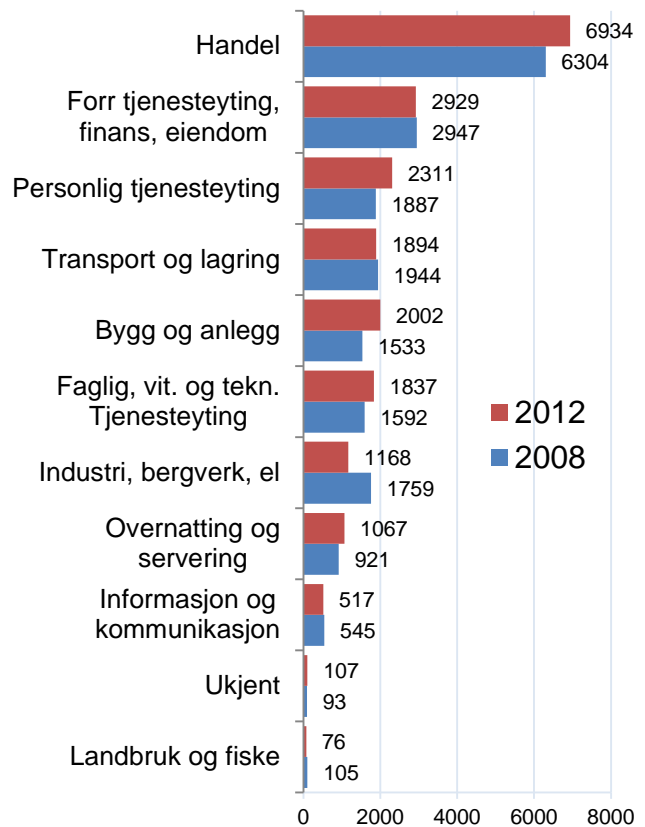
1.4 Bransjer og lokaliseringkvotienter

Vi så antallet sysselsatte i de ulike bransjene i figur 4, men det er også interessant å vurdere om Skedsmo har høye eller lave andeler i forhold til andre kommuner. I figur 5 ser vi lokaliseringkvotientene til de ulike bransjene. Antall sysselsatte i bransjen er delt på totalt antall sysselsatte bosatt i Skedsmo.

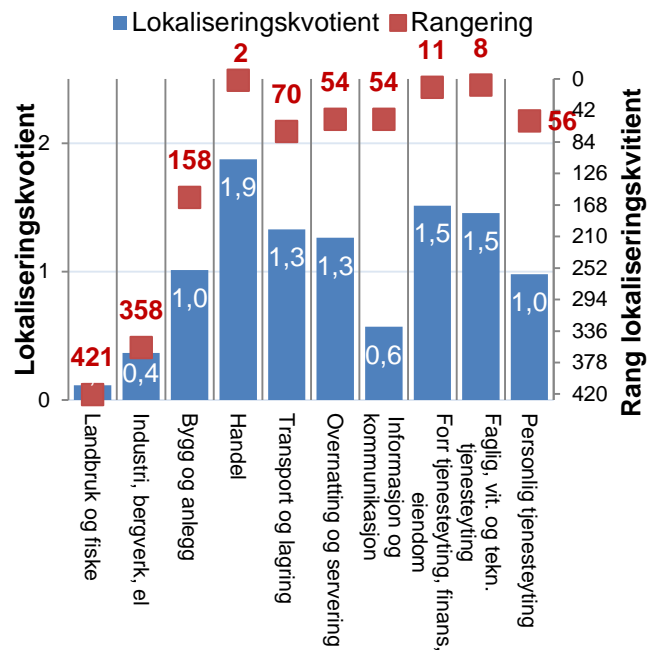
Når tallet er 1, er andelen den samme som Norge. I figuren ser vi også hvordan rangeringen for lokaliseringkvotienten er blant de 428 kommunene i landet.

Handelen har en lokaliseringkvotient på 1,9, som betyr at andelen er nesten dobbelt så stor i Skedsmo som i Norge. Rangeringsnummeret til handelen er 2, som betyr at det bare er en eneste kommune i landet med høyere konsentrasjon av handel.

Skedsmo har ganske høye andeler av de fleste bransjer, det er fordi Skedsmo har mye næringsliv i forhold til den sysselsatte befolkningen. Det er bare i primærnæringer og industri at det er forholdsvis liten andel i Skedsmo.

Figur 4: Antall sysselsatte i ulike bransjer i Skedsmo i 2008 og 2012.

Figur 5: Lokaliseringkvotient og rangering, lokaliseringkvotient venstre akse, rangering for lokaliseringkvotient på høyre akse.

1.5 Bransjestrukturens betydning for vekst

Bransjestrukturen er en av de viktigste forklaringsfaktorene for forskjeller i næringslivets vekst mellom kommuner og regioner. Steder med en høy konsentrasjon av vekstbransjer vil ha mye lettere for å oppnå vekst i næringslivet enn steder hvor en stor andel av næringslivet er konsentrert til bransjer med generell nedgang på landsbasis.

Veksten i antall arbeidsplasser kan dekomponeres i tre deler. Den første komponenten er den nasjonale veksten. Den nasjonale veksten i antall arbeidsplasser i næringslivet vil være et mål for konjunktorene, som i noen år er positive, i andre år negative.

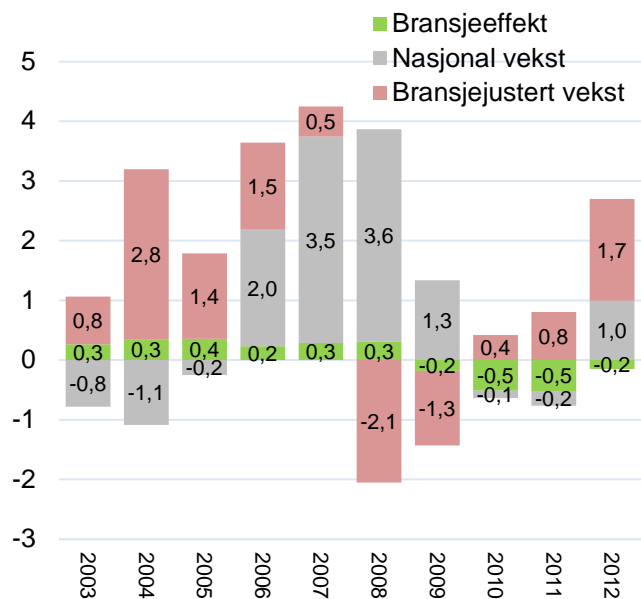
Den andre komponenten er bransjeeffekten, som viser hvilken effekt bransjestrukturen har for veksten på stedet.

Den siste komponenten er bransjejustert vekst, en restfaktor, som forteller hvilken utvikling stedet har, når en trekker fra den nasjonale veksten og bransjeeffekten. Den bransjejusterte veksten blir da et godt mål for om stedet har over- eller underprestert i forhold til andre kommuner gitt sin bransjestruktur.

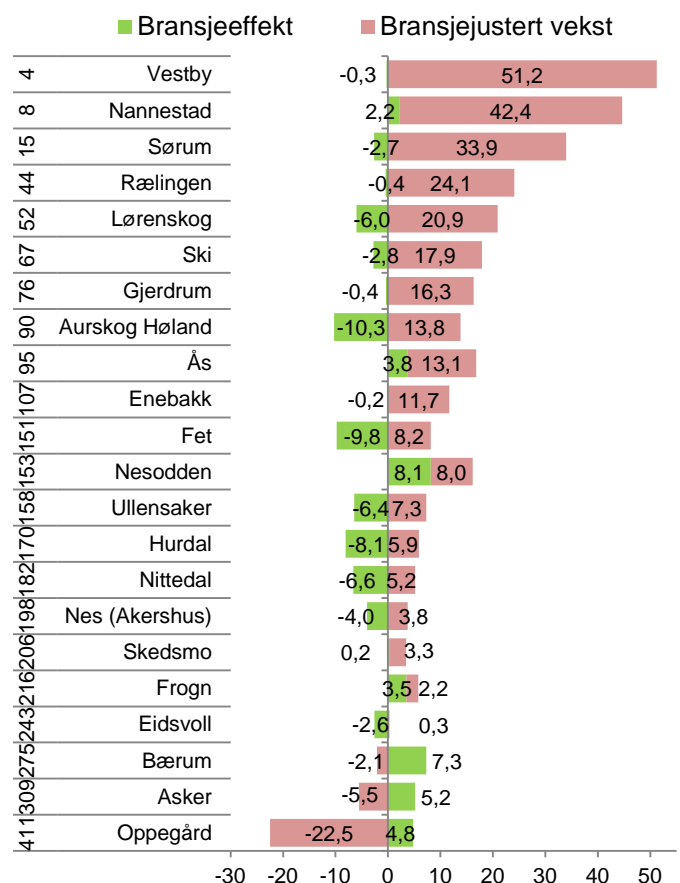
I Skedsmo har bransjeeffekten stort sett vært lav, og samtidig vekslet på å være positiv og negativ. Det betyr at bransjestrukturen har vært ganske nøytral i forhold til å bidra til vekst eller nedgang.

Den bransjejusterte veksten i Skedsmo var positiv i perioden 2003-2007. Deretter var det en periode hvor den bransjejusterte veksten i næringslivet i Skedsmo var negativ, men dette skjedde i en periode med høy nasjonal vekst. Fra 2010 og til i dag har den bransjejusterte veksten i Skedsmo vært positiv og stigende.

Når vi sammenlikner Skedsmo med de andre kommunene i fylket, ser vi at den bransjejusterte veksten er forholdsvis lav. De fleste av kommunene i Akershus har hatt langt høyere bransjejustert vekst. Skedsmo drar nytte av en positiv bransjeeffekt, men når veksten i næringslivet er korrigert for den positive bransjeeffekten, er Skedsmo bare rangert som nummer 206 av de 428 kommunene.

Figur 6: Veksten i antall arbeidsplasser i Skedsmo, dekomponert i nasjonal vekst, bransjeeffekt og bransjejustert vekst, tre års glidende gjennomsnitt.

Figur 7: Sum bransjeeffekt og bransjejustert vekst for de siste ti årene.

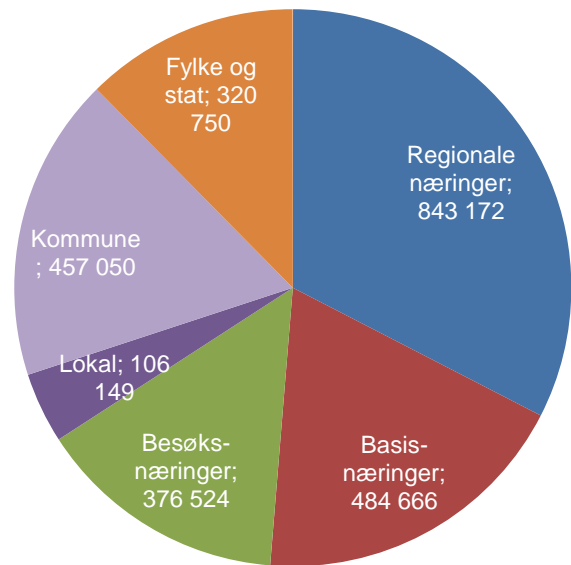
1.6 Næringstyper

Noen deler av næringslivet kan vi karakterisere som *basisnæringer*. Basisnæringer er de delene av næringslivet som genererer inntekter utenfra. Eksportnæringer er basisnæringer, men vi kan også legge til næringer som selger sine produkter eller tjenester ut av regionen, selv om salget ikke er til andre land. Alle primærnæringer og stort sett all industri kan regnes som basisnæringer. Vi kan også ta med tjenester som konkurrerer i et nasjonalt eller internasjonalt marked, som IT, telekom og engineeringstjenester. Basisnæringerne sysselsatte 484 666 personer på slutten av 2012. Utviklingen i basisnæringerne påvirkes kraftig av konjunkturer og har gått i bølger. De siste to årene har veksten vært ganske sterk.

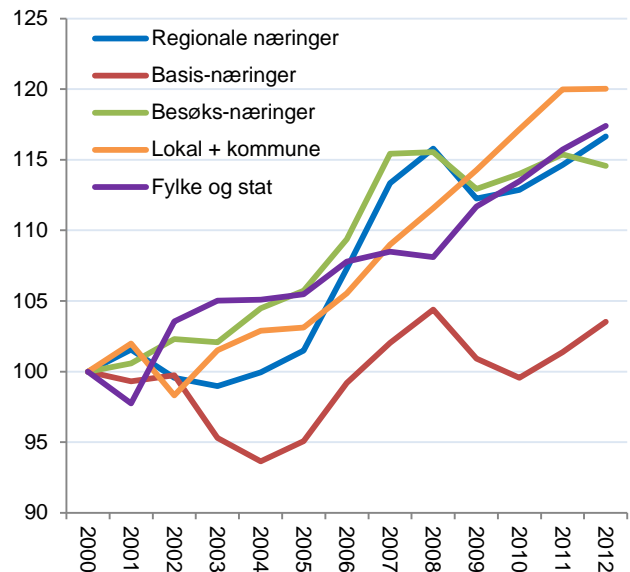
Besøksnæringer er de delene av næringslivet hvor kunden må være personlig til stede. Butikkhandel (men ikke internetthandel), servering, overnatting, opplevelser og personlige tjenester er bransjer som vi regner som besøksnæringer. Årsaken til at vi ønsker å isolere besøksnæringerne, er at de vil reflektere om et område er attraktivt å besøke. Områder som trekker til seg besøkende fra andre områder vil normalt få høyere etterspørsel, og dermed også flere arbeidsplasser i besøksnæringerne. Det vil være ulike stedskvaliteter som gjør et område attraktivt for besøk og for bedrifter i basisnæringerne. Besøksnæringerne sysselsatte 376 524 personer i 2012. Besøksnæringerne i Norge vokste raskt fra 2000 til 2007, men har stagnert etter det.

Den tredje og største gruppen kaller vi *regionale næringer*. Denne kategorien inneholder bransjer som bygg og anlegg, engros- og agenturhandel, transport og forretningsmessige tjenester. Dette er store bransjer, som ofte er knyttet til regionen, men som er ganske ujevnt fordelt mellom enkeltkommuner.

Til *lokale næringer* regnes privat virksomhet innenfor primærhelsetjenester, skoler, avfallshåndtering og barnehager. Dette er tjenester som er knyttet til lokalbefolkningen, og som i mange tilfeller er substitutter til de kommunale tjenestene. De lokale næringerne kan vi derfor se i sammenheng mellom kommunal sektor. Det er de lokale næringerne som vokser raskest i Norge, og de er samtidig ganske påvirket av konjunkturerne.

Figur 8: Antall arbeidsplasser i de ulike sektorene og næringstypene i Norge i 2012.

Figur 9: Utviklingen i antall arbeidsplasser i de ulike næringerne i Norge, indeksert slik at nivået i 2000=100.

Stat og fylkessektoren utgjør da den siste delen av arbeidslivet, og hadde 320 750 sysselsatte i 2012. Veksten i antall arbeidsplasser i stat og fylke har vært litt høyere enn gjennomsnittet.

1.6.1 Næringstyper i Skedsmo

I Skedsmo er det klart flest arbeidsplasser i det vi kaller regionale næringer. Det er 11 376 arbeidsplasser i de regionale næringene i Skedsmo. Andelen regionale næringer er 26 prosent høyere i Skedsmo enn andelen på landsbasis.

Basisnæringene i Skedsmo står for 2 648 arbeidsplasser, og andelen basisnæringer i Skedsmo er bare halvparten av landsgjennomsnittet.

Det er 5 837 arbeidsplasser i besøksnæringene, og her er andelen i Skedsmo en halv gang høyere enn på landsbasis.

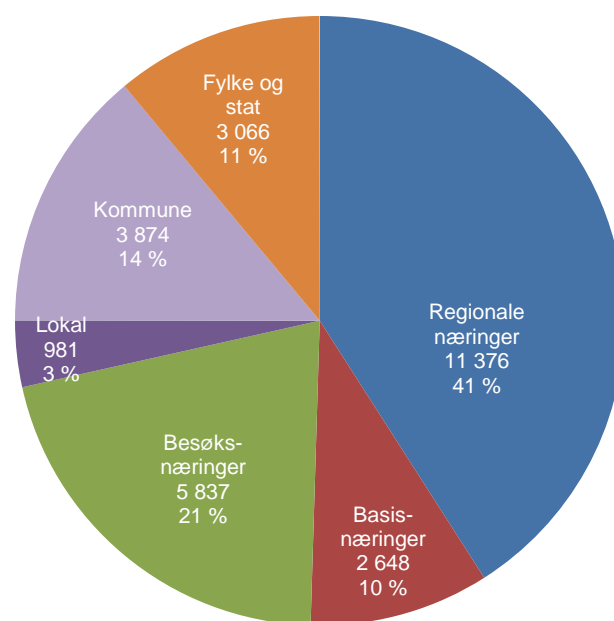
De lokale næringene i privat sektor har til sammen 981 arbeidsplasser. Dette er tjenester som overlapper de kommunale tjenestene, hvor det er 3 874 arbeidsplasser. Samlet sett har de lokale tjenestene en andel av sysselsettingen som er 20 prosent under landsgjennomsnittet. Skedsmo er en kommune med høy befolkningstetthet, hvor disse tjenestene kan utføres mer rasjonelt enn de fleste andre kommuner.

I stats- og fylkessektoren er det 3 066 arbeidsplasser. Andelen er 10 prosent under tilsvarende andel i landet. Skedsmo er dermed en kommune med relativt liten andel av sysselsettingen i offentlig sektor.

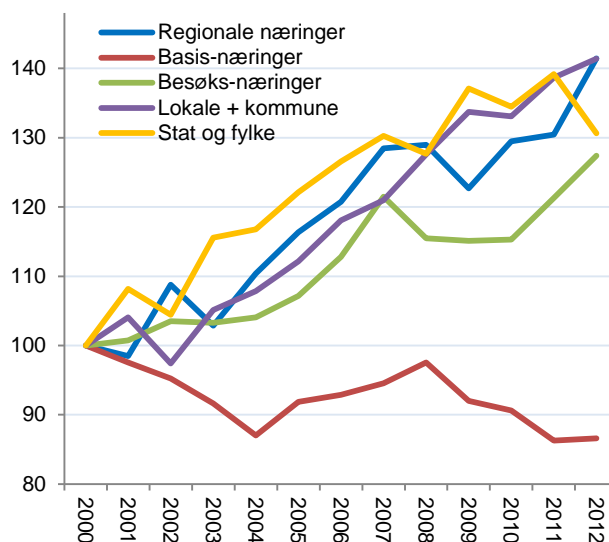
I figur 11 ser vi hvordan de ulike næringstypene i Skedsmo har utviklet seg. Basisnæringene har hatt en ganske sterk nedgang fra 2000 til 2012, til tross for at basisnæringene har økt litt på landsbasis.

De andre næringstypene har økt kraftig i Skedsmo, og har hatt langt sterkere vekst enn ellers i landet. Lokale næringer, inklusive kommunen, har økt med over 40 prosent i antall arbeidsplasser. De regionale næringene har hatt samme økning.

Når basisnæringene har hatt nedgang, mens lokale og regionale næringer har vokst mest, kan det tolkes som at veksten i Skedsmo er befolkningsdrevet. Den sterke veksten i befolkningen har drevet fram vekst i næringslivet, og da spesielt i de delene av næringslivet som er sterkest knyttet til lokal etterspørsel. Det konkurranseutsatte næringslivet krymper, og utgjør en stadig mindre andel av økonomien.

Figur 10: Antall arbeidsplasser i de ulike sektorene og næringstypene i Skedsmo i 2012.

Figur 11: Utviklingen i antall arbeidsplasser i de ulike næringene i Skedsmo, indeksert med utgangspunkt i 2000.

1.6.2 Basisnæringer

Basisnæringene kan deles opp i tre ganske forskjellige næringer: Industri, teknologiske tjenester og naturbaserte næringer.

Vareproduserende industri er den klart største næringen, som sysselsatte 264 217 personer på landsbasis i 2012. Industrisyssetningen var på nesten 300 000 i 2000. Antallet arbeidsplasser i industrien har vært nedadgående i flere tiår. Denne nedgangen skyldes i stor grad at industrien har hatt muligheter til rasjonalisering, og dermed har verdiskapingen per sysselsatt kunnet øke ganske mye. Noe av dette skyldes også såkalt strukturrasjonalisering, ved at industribransjer med lav verdiskaping per sysselsatt har blitt lagt ned.

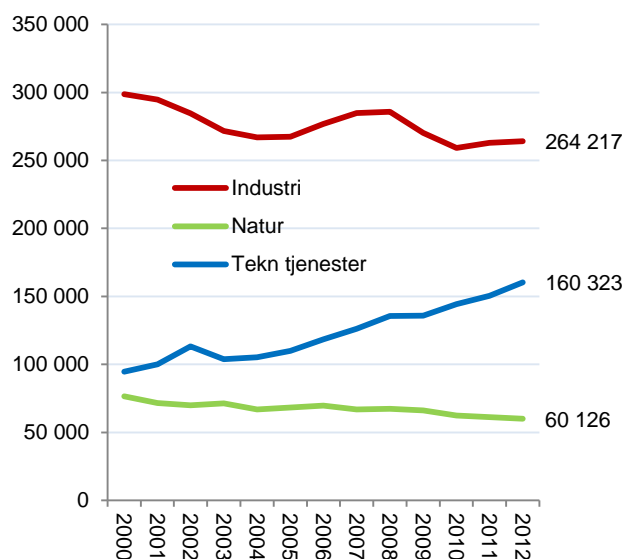
Naturbaserte næringer er primærnæringer som landbruk, fiske og gruvedrift. Antallet arbeidsplasser i primærnæringene har falt jevnt de siste årene, og utgjør 60 126 arbeidsplasser på slutten av 2012.

De teknologiske tjenestene har etter hvert vokst seg store. Det er tjenester som IT, telekom, engineering, teknisk konsulentarbeid og forskning. Dette er bransjer som konkurrerer nasjonalt og internasjonalt. I 2000 var det under 100 000 arbeidsplasser i de teknologiske næringene i Norge, i 2012 hadde antallet økt til 160 323 arbeidsplasser.

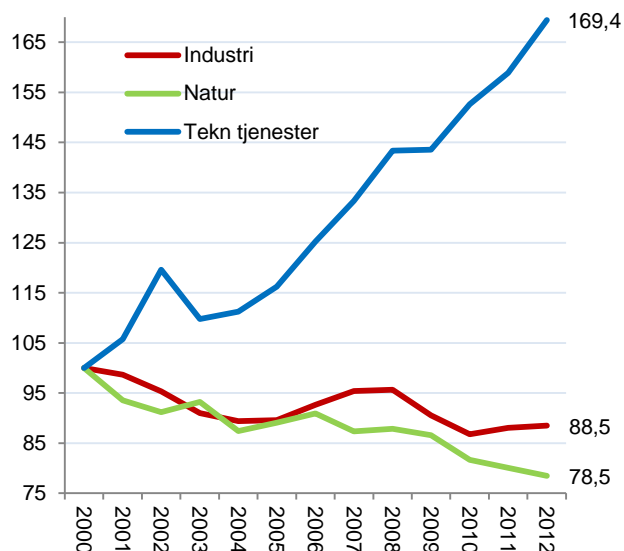
Vi kan se den indekserte utviklingen i de tre basisnæringene i figur 13. De teknologiske næringene har vokst med nesten 70 prosent siden 2000, og veksten ser ikke ut til å avta.

Industrien har hatt en nedgang på 11,5 prosent siden 2000. Nedgangen har ikke vært jevn, men fulgt konjunktorene.

De naturbaserte næringene har hatt en nedgang på 21,5 prosent av arbeidsplassene siden 2000. Nedgangen er jevn og sterk, og viser ingen tegn til å avta.

Figur 12: Antall arbeidsplasser i tre underkategorier av basisnæringer.

Figur 13: Indeksert utvikling i underkategoriene av basisnæringer.

1.6.3 Basisnæringer i Skedsmo

I Skedsmo var det over 1 800 arbeidsplasser i industrien i 2000. På slutten av 2012 var antallet redusert til 1 133. Nedgangen har vært brattest de siste årene.

Antall arbeidsplasser i de teknologiske tjenestene har nå blitt langt flere enn i industrien. Det var 1 428 arbeidsplasser i de teknologiske tjenestene i Skedsmo på slutten av 2012. Antallet var under 1 200 i 2000.

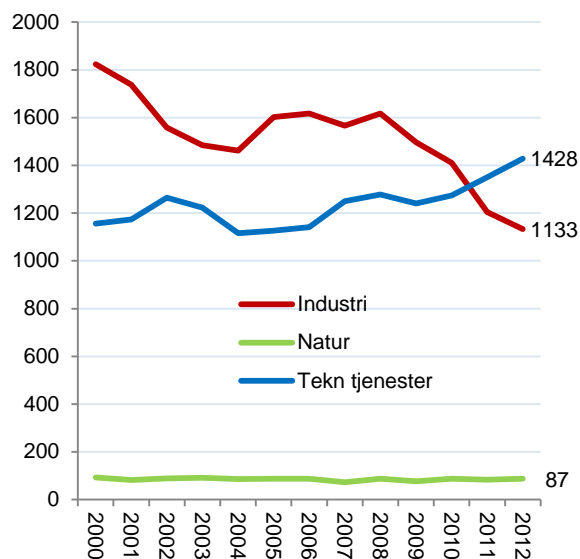
De naturbaserte næringene betyr svært lite i Skedsmo, det var bare 87 arbeidsplasser i disse næringene i 2012.

I figur 15 ser vi den relative utviklingen og veksten i de tre kategoriene av basisnæringer i Skedsmo.

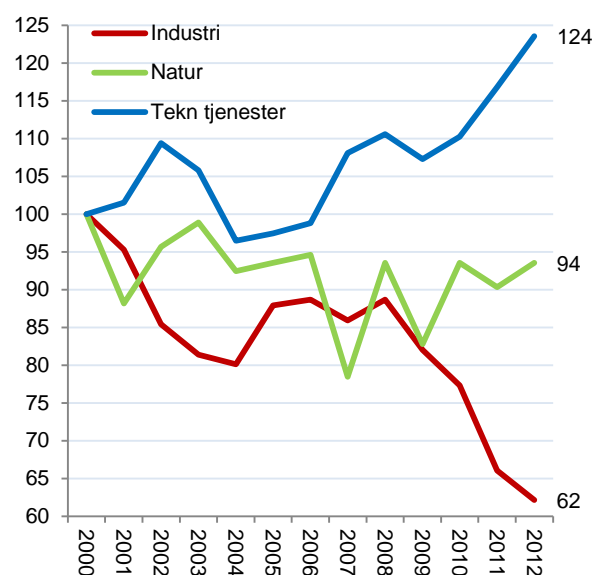
Veksten i de teknologiske tjenestene i Skedsmo har vært på 24 prosent fra 2000 til 2012. Det er langt lavere vekst i de teknologiske tjenestene i Skedsmo enn på landsbasis. Vi så på forrige side at de teknologiske tjenestene har hatt en vekst på 70 prosent på landsbasis i samme perioden.

Industrien i Skedsmo har hatt en reduksjon på 38 prosent i antall arbeidsplasser siden tusenårsskiftet. Det er tre til fire ganger så stor prosentvis nedgang som industrien har hatt på landsbasis.

Mange teknologiske tjenester henger sammen med industri, og er ofte under- eller sideleverandører. I Norge har det vært offshorerettet industri som har hatt vekst de siste årene, mens tradisjonell eksportindustri har hatt nedgang. Framveksten i de teknologiske tjenestene har i stor grad skjedd i symbiose med offshorerettet industri og olje- og gassutvinning.

Figur 14: Antall arbeidsplasser i tre underkategorier av basisnæringer i Skedsmo

Figur 15: Indeksert utvikling av antall arbeidsplasser i basisnæringene i Skedsmo. 2000-nivået = 100.

1.6.4 Besøksnæringer

Besøksnæringene kan vi dele opp i fire ulike næringer. Den første og desidert største er handel, og da har vi tatt med butikkhandel, og ikke f eks internetthandel som ikke er avhengig av personlig tilstedeværelse. Det var 246 808 arbeidsplasser i butikkhandelen i 2012. Antallet har gått ned siden 2008, da det var over 254 000 arbeidsplasser i handelen. Antallet arbeidsplasser i handelen har gått spesielt mye tilbake i de største byene, mens distriktene har hatt en vekst. Overgang fra butikk- til internetthandel kan ha vært en faktor i denne utviklingen, samtidig til det har blitt flere kjøpesentra med kjedebutikker i distriktene. Det har kanskje blitt mindre behov for å «dra til byen» for å handle?

Aktivitetetnæringene består av forskjellige bransjer innen underholdning, kultur, fritidsaktiviteter og sport, og inkluderer også bransjer som frisører og drosjer. Aktivitetetsnæringene har samlet 57 877 arbeidsplasser i 2012.

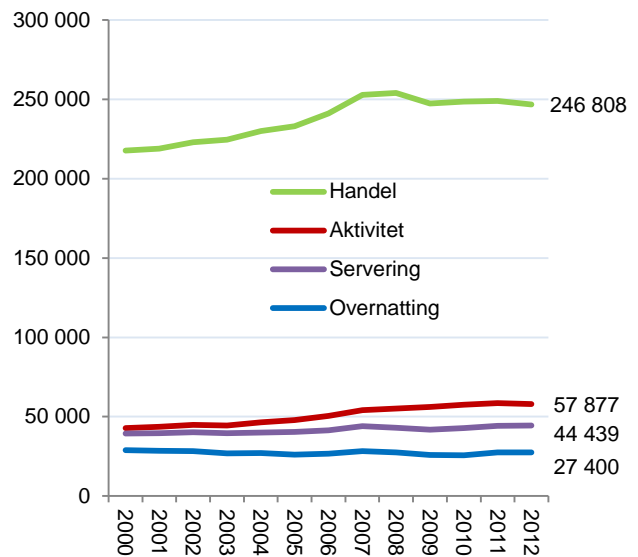
Serveringsnæringen, dvs kaféer, restauranter og barer hadde 44 439 arbeidsplasser i 2012, mens overnattingsnæringene, hoteller, hytteutleie og campingplasser hadde 27 400.

I figur 17 ser vi utviklingen i de ulike næringene på landsbasis siden 2000.

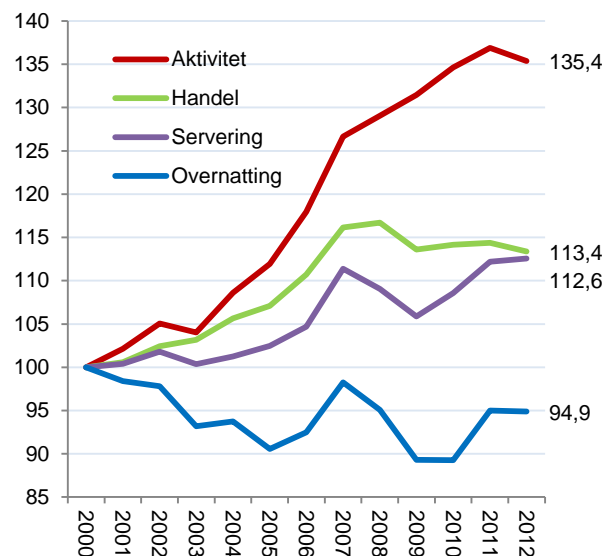
Aktivitetetsnæringene har hatt en kraftig vekst, med 35,4 prosent økning i antall arbeidsplasser siden 2000. Det siste året var det imidlertid en noe overraskende nedgang.

Overnattingsnæringene har 5,1 prosent færre arbeidsplasser i 2012 enn i 2000. Antall overnattinger har økt, så det har nok skjedd en rasjonalisering i overnattingsnæringene på samme måte som i industrien.

Servering og handel har økt omtrent i samme takt som resten av økonomien.

Figur 16: Antall arbeidsplasser i besøksnæringene i Norge.

Figur 17: Indeksert utvikling i antall arbeidsplasser i besøksnæringene i Norge.

1.6.5 Besøksnæringer i Skedsmo

Som på landsbasis, er det butikkhandelen som er dominerende i Skedsmos besøksnæringer. Det var 3 865 arbeidsplasser i Skedsmo i 2012.

Aktivitetsnæringene hadde samlet sett 967 arbeidsplasser.

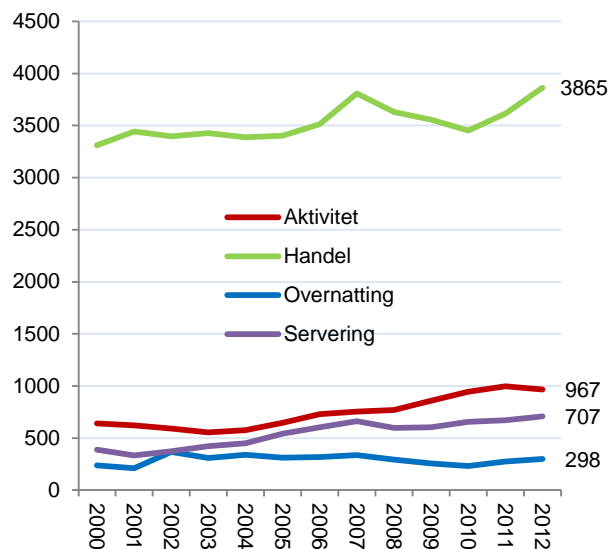
Serverings- og overnattingsbransjen hadde henholdsvis 707 og 298 arbeidsplasser.

I figur 19 ser vi den prosentvise utviklingen i besøksnæringene i Skedsmo.

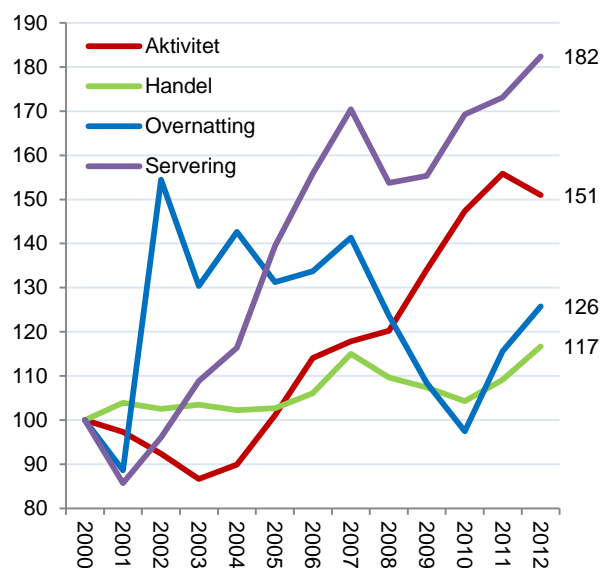
Serveringsbransjen har hatt en svært sterk vekst, og har blitt nesten fordoblet fra 2000 til 2012. Utelivet i Lillestrøm har tradisjonelt ikke vært kjent for å være spesielt heftig, men statistikk tallene indikerer at det har skjedd et løft. En vekst på 82 prosent er i hvert fall heftig sammenliknet med veksten på landsbasis, som var på 12,6 prosent fra 2000 til 2012.

Antallet arbeidsplasser i overnatting har variert en del, og har vokst med 26 prosent. Det er imidlertid ikke mange ansatte i utgangspunktet, så det har ikke betydd så mange arbeidsplasser i absolutte tall.

Butikkhandelen, som er den desidert største av besøksbransjene i Skedsmo, har økt med 17 prosent. Det er en del høyere vekst enn veksten på landsbasis, som var på 13,4 prosent. Vi så tidligere at Skedsmo har hatt en sterk befolkningsvekst, og at veksten har vært betydelig over landsgjennomsnittet. Veksten i antall arbeidsplasser i handelen i Skedsmo har vært 3,3 prosent høyere enn på landsbasis, men dette kan kanskje synes lavt når vi tar den sterke befolkningsveksten i betraktning. Vi skal senere i denne rapporten se nærmere på utviklingen i besøksnæringene, i relasjon til befolkningsvekst, når vi skal analysere besøksattraktiviteten.

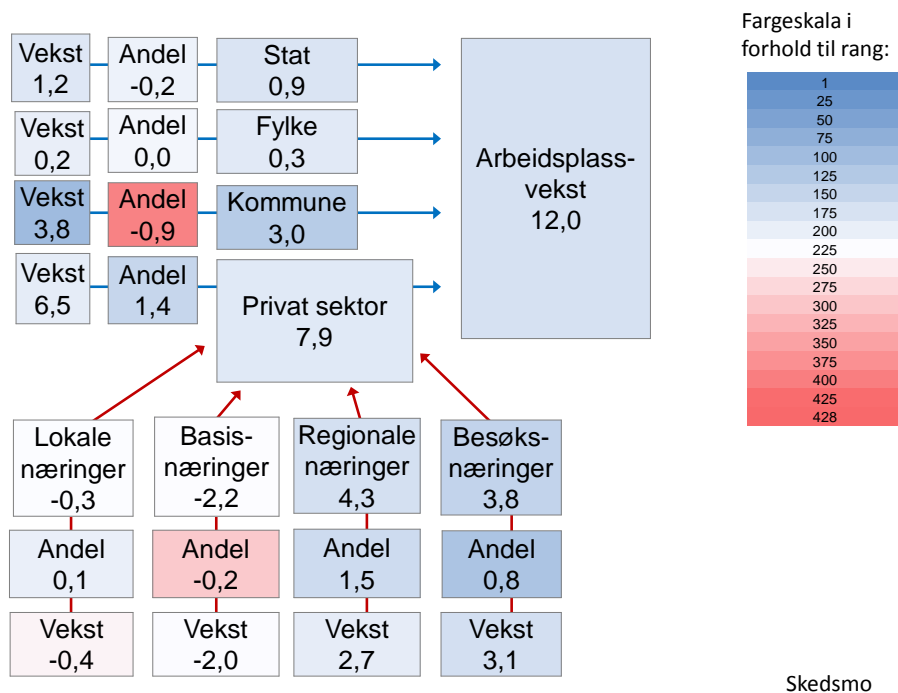
Figur 18: Antall arbeidsplasser i besøksnæringene i Skedsmo.

Figur 19: Indeksert utvikling i antall arbeidsplasser i Skedsmo i besøksnæringene.

1.6.6 Oppsummering arbeidsplassutvikling

Nå har vi gått gjennom arbeidsplassutviklingen i kommunen, og sett hvordan utviklingen har vært i ulike sektorer, og ulike næringsstyper i fylket. I figuren under har vi satt utviklingen inn i en modell, der vi kan se den relative betydningen av utviklingen i de ulike sektorer og næringsstyper, samtidig som fargene angir hvordan Skedsmo kommer ut i forhold til landsgjennomsnittet.

Figur 20: Oppsummering av arbeidsplassutvikling i Skedsmo, alle tallene viser endring de siste 10 årene, i prosent av samlet sysselsetting i fylket, og i forhold til landsgjennomsnittet.

Som vi så tidligere, har Skedsmo hatt en sterk arbeidsplassvekst samlet, og veksten i næringslivet er den viktigste komponenten, selv om også offentlig sektor har bidratt til veksten,

Når vi har delt inn næringslivet i de fire næringsstypene, ser vi at det er de regionale næringene og besøksnæringene som har bidratt til at Skedsmo har fått sterkere næringslivsvekst, mens basisnæringene og de lokale næringene har hatt bidratt negativt. De regionale næringene og besøksnæringene har vokst mer enn i resten av landet, og er samtidig forholdsvis store i Skedsmo som gjør at egenveksten genererer sterkere vekstimpulser, derav de positive andelseffektene.

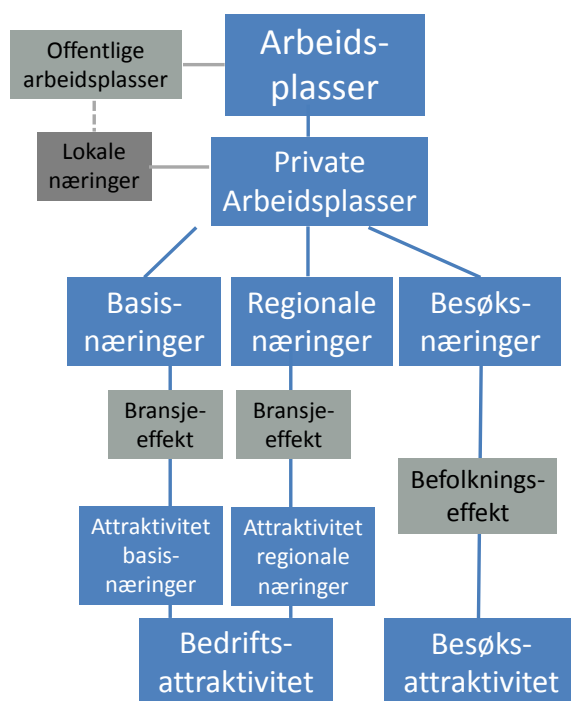
Basisnæringene har hatt en svakere egenvekst enn i resten av landet, her er andelseffekten mindre, og samtidig negativ.

I neste kapittel skal vi analysere i mer detalj hvorfor Skedsmo har hatt denne utvikling i basis- og besøksnæringene og i de regionale næringene.

2. Attraktivitet for bedrifter og besøk

Vi har så langt beskrevet næringsutviklingen gjennom å se på utviklingen i de ulike næringsstypene. Vi ønsker nå å se om vi kan forklare en del av avvikene mellom veksten i de ulike næringsstypene i Skedsmo og veksten ellers i landet. Ulike bransjestrukturer forklarer mye av forskjellene mellom regioner når det gjelder vekst i basisnæringer og regionale næringer. Besøksnæringene blir i stor grad påvirket av egen befolkningsutvikling. Når vi kan korrigere for slike forskjeller, får vi fram mål for bedrifts- og besøksattraktivitet.

I figuren under ser vi hvordan vi tenker oss en modell hvor vi identifiserer de viktigste drivkreftene for næringsutvikling, målt gjennom arbeidsplassveksten i næringslivet.

Figur 21: Modell for bedrifts- og besøksattraktivitet.

Vi har vist utviklingen i antall arbeidsplasser i næringslivet i Skedsmo, hvor vi har delt opp næringslivet i fire næringsstyper. Lokale næringer er bedrifter innenfor primærhelsetjenester, barnehager, grunnskole og liknende. Dette er bedrifter som har befolkningen på stedet som kunder, og som i stor grad substituerer kommunen som tjenesteleverandør. Utviklingen i denne sektoren er derfor i stor grad et utslag av hvordan fordelingen mellom kommune og næringslivet er når det gjelder tjenesteleveranser. F.eks. har noen skoler blitt privatisert etter nedleggelsesvedtak i kommunen, og fortsetter virksomheten i privat regi. Dette er ikke en næringslivsvekst som er spesielt interessant, ettersom antall arbeidsplasser i stor grad er de samme før og etter privatisering. Derfor har vi sett på utviklingen i lokale næringer i sammenheng med kommunal sektor.

De tre næringsstypene som gjenstår er dermed basisnæringer, regionale næringer og besøksnæringer. Utviklingen i besøksnæringene må ses i sammenheng med befolkningsutviklingen på stedet. Et steds innbyggere er i stor grad kunder også i besøksnæringene. Høy besøksattraktivitet vil gi seg utslag i at antall arbeidsplasser i besøksnæringene øker raskere enn befolkningsveksten skulle tilsi. Noen steder med høy befolkningsvekst vil

kunne se en vekst i besøksnæringene, men uten at stedet egentlig trekker til seg flere besøkende. Besøksattraktivitet blir derfor målt som økning i antall arbeidsplasser i besøksnæringene utover det som befolkningsutviklingen tilsier.

Basisnæringene er de som produserer varer og tjenester for et nasjonalt eller internasjonalt marked, og som skaper ny kjøpekraft til stedet. De fleste av bransjene som inngår her omtales som konkurranseutsatte bransjer. Utviklingen i slike bransjer må ses på i lys av bransjestrukturen. Noen steder har en høy andel av basisnæringene i bransjer som er i kraftig vekst på landsbasis, som f.eks. olje- og gassrelatert virksomhet. Da er det «normalt» med vekst i basisnæringene. Andre steder har tyngdepunktet i basisnæringene i bransjer som landbruk og prosessindustri, bransjer som har hatt kraftig nedgang i Norge de siste årene. Da er det en prestasjon å unngå nedgang i antall arbeidsplasser i basisnæringene. Høy bedriftsattraktivitet vil vi anta at gir seg utslag i at veksten i disse næringene er høyere enn bransjestrukturen tilsier.

Det vi kaller regionale næringer, som omfatter bransjer som transport, engroshandel, bygg og anlegg og forretningsmessig tjenesteyting, vil i mange tilfeller utvikle seg i tråd med regionens befolknings- og næringsvekst. Veksten blir da et resultat av vekst i andre næringer og som følge av økt etterspørsel fra en økende befolkning. Men de regionale næringene er svært ujevnt fordelt mellom kommunene. De regionale næringenes utvikling i en enkeltkommune kan derfor være svært interessant, og kan kanskje påvirkes sterkt gjennom å gjøre kommunene mer attraktive for slike næringer. For et større område, som et helt fylke, er kanskje utviklingen i disse næringene mindre interessant, fordi utviklingen ses på som et resultat av vekst andre steder. Vi vil derfor også se på hvordan utviklingen i de regionale næringene har vært, justert for virkninger av bransjestrukturen.

Hensikten med å beregne effekter av bransjestrukturen på basisnæringene og de regionale næringene, samt befolkningsendringseffekten på besøksnæringene, er at vi ønsker å se på næringsutviklingen når vi har korrigert for strukturelle effekter som ikke kan påvirkes regionalt eller lokalt. Hvor god eller dårlig er utviklingen i de ulike delene av næringslivet, når vi har korrigert for disse strukturelle forholdene? Bransjestrukturen i begynnelsen av en periode er gitt, den er et forhold som ikke kan endres på kort sikt. Det er derfor den relative utviklingen i de bransjene en region faktisk har i forhold til utviklingen i resten av landet som er målet for om næringslivet har lyktes eller ikke, og som derfor blir et mål for stedets bedriftsattraktivitet.

I resten av kapitlet skal vi vise hvordan vi har beregnet næringsattraktiviteten, gjennom å se på utviklingen i basisnæringene, de regionale næringene og besøksnæringene i relasjon til de strukturelle forholdene.

2.1 Bransjestrukturens betydning for basisnæringene

Vi så tidligere at bransjestrukturen har en sterk og klar påvirkning på veksten i antall arbeidsplasser i næringslivet. Når vi skal analysere den regionale veksten i de ulike næringstypene, er det derfor naturlig å se på bransjestrukturens betydning. Vi så tidligere i dette kapitlet at det var stor forskjell på veksten innad i de ulike næringstypene. Innenfor basisnæringene var det eksempelvis en sterk vekst innen for det vi kalte teknologiske tjenester, mens naturbaserte næringer hadde sterk nedgang.

I tabellen under er de tre næringstypene splittet opp ytterligere, og antall arbeidsplasser er indeksert slik at vi ser veksten fra 2000 til 2012.

Tabell 2: Antall arbeidsplasser i Norge, indeksert slik at nivået i 2000=100.

Næring	Næringstype-sub	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Industri	Anna industri	100	93,4	88,9	84,0	83,8	83,3	85,5	87,0	83,2	80,6	78,5	78,4	75,8
	Næringsmidler	100	98,9	97,2	95,7	92,4	89,5	88,5	88,9	87,9	84,6	84,4	85,7	86,3
	Olje og gass utvinning	100	102,2	103,0	103,5	103,6	107,1	117,5	120,8	128,7	131,0	137,8	147,3	157,5
	Prosessindustri	100	96,1	95,4	92,9	89,2	86,8	84,5	82,7	82,6	75,8	74,7	73,6	68,0
	Verkstedindustri	100	102,4	97,2	90,3	89,3	92,1	99,1	105,6	108,1	100,4	91,1	93,0	96,3
Natur	Fiske/havbruk	100	95,8	94,9	91,8	88,4	86,2	86,1	83,2	84,4	84,1	81,8	83,8	80,1
	Gruve	100	99,1	96,4	95,9	100,5	102,0	102,8	107,6	109,3	100,2	103,4	109,0	112,8
	Landbruk	100	92,3	89,5	93,5	86,1	89,0	91,7	87,2	87,4	85,3	79,0	75,6	74,4
Tekn. tjenester	Olje og gass	100	108,0	106,0	101,5	102,8	107,0	121,7	139,3	151,3	158,2	216,9	230,8	264,4
	Teknisk/vitenskap	100	101,4	147,1	129,9	132,2	136,6	149,1	154,4	168,5	148,9	149,1	156,6	165,0
	Telekom og IKT	100	109,0	99,7	94,7	95,6	101,2	105,7	113,8	120,0	120,7	124,0	126,5	132,1

Tjenester til olje- og gassektoren har økt med hele 164,4 prosent fra 2000 til 2012. Teknologiske og vitenskapelige tjenester og olje- og gassutvinning har også hatt sterk vekst. Telekommunikasjoner og IKT, samt gruvedrift er andre bransjer i basisnæringene som har hatt vekst.

De andre bransjene har hatt nedgang. Størst nedgang har det vært i prosessindustri, landbruk, anna industri (bl.a. møbel) og fiske/havbruk.

Regionene har svært ulik fordeling av sine basisnæringer, og det forklarer ganske mye av forskjellene i vekst i antall arbeidsplasser i basisnæringene. Det er klart at en region som har hatt mye av sine basisnæringer i landbruk, fiske eller prosessindustri har hatt vanskeligheter med å oppnå vekst i denne perioden. Regioner med store andeler av basisnæringene innenfor olje- og gass eller teknologiske tjenester, vil på sin side nesten ikke kunne ha unngått vekst.

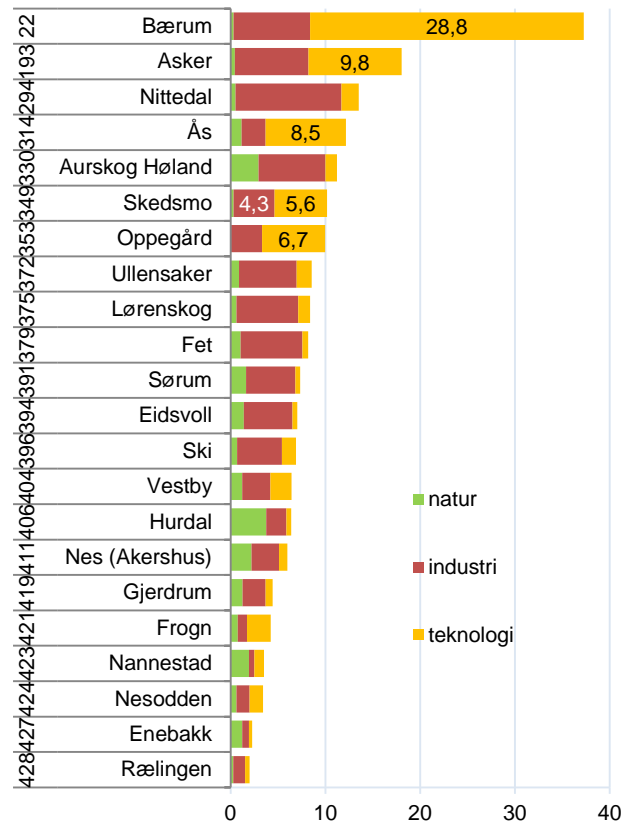
2.1.1 Basisnæringer i kommunene

Skedsmo har forholdsvis lite basisnæringer samlet sett. Andelen av sysselsettingen i de naturbaserte næringene er nesten null. Industrien utgjør 4,3 prosent av sysselsettingen, noe som er langt under andelen på landsbasis. Skedsmo har imidlertid forholdsvis mye av de teknologiske næringene. Disse utgjør 5,6 prosent av samlet sysselsetting. Det er riktignok en del under nivået i Bærum og Asker, med andelen er den 28. høyeste av de 428 kommunene i landet.

I tabell 3 er kommunene i Akershus rangert etter bransjejustert vekst i basisnæringene. Kolonnen «normalisert» viser den reelle relative veksten, målt som prosent av samlet sysselsetting. Den kan dekomponeres i bransjeeffekten og den bransjejusterte veksten, som måler vekst utover det man kan forvente av bransjestrukturen.

Skedsmo har en bransjeeffekt som er svakt negativ til tross for den store andelen teknologiske tjenester. Det er fordi bransjeeffekten tar utgangspunkt i strukturen ved begynnelsen av perioden da industrien var mye større. Hvis den bransjevise utviklingen fortsetter som før, vil Skedsmo i dag ha en mye mer gunstig struktur for framtidig vekst enn de hadde for ti år siden. Selv om struktureffekten har vært svakt negativ, er den bedre enn de fleste kommunene, fordi det er noe fåtalls store kommuner som har tatt hele strukturgevinsten i de siste ti årene.

Når vi justerer for struktureffekten, viser det seg at den bransjejusterte veksten i Skedsmo har vært negativ. Skedsmo har dermed hatt svakere vekst bransje for bransje i basisnæringene enn i resten av landet. Rangeringsnummeret for den bransjejusterte veksten i Skedsmo er 295 av 428 kommuner i landet.

Figur 22: Nivå på og rangering av basisnæringene i kommunene i Akershus i 2012

Tabell 3: Kommunene i Akershus, relativ vekst, bransjeeffekt og bransjejustert vekst i basisnæringene i perioden 2003 til 2012. Alt er målt som prosentvis andel av samlet sysselsetting i kommunene

Rang	Kommune	Normalisert	Bransjeeffekt	Bransjejustert
78	Bærum	9,2	5,5	3,7
99	Ullensaker	3,0	-0,1	3,1
130	Vestby	1,7	-0,3	2,0
167	Nittedal	-0,2	-1,5	1,2
168	Sørumsdal	0,5	-0,7	1,2
176	Gjerdrum	0,4	-0,7	1,0
194	Nannestad	0,2	-0,4	0,6
195	Nesodden	0,4	-0,2	0,6
199	Rælingen	0,4	-0,2	0,6
220	Enebakk	-0,2	-0,2	0,0
230	Ski	-0,9	-0,7	-0,2
252	Ås	-0,5	0,2	-0,7
254	Aurskog Høland	-3,2	-2,4	-0,8
263	Frogn	-1,2	-0,3	-0,9
274	Asker	-0,8	0,4	-1,2
282	Eidsvoll	-2,7	-1,3	-1,4
293	Nes (Akershus)	-2,5	-0,9	-1,6
295	Skedsmo	-2,0	-0,4	-1,6
315	Hurdal	-3,6	-1,6	-2,0
317	Fet	-3,3	-1,3	-2,0
318	Lørenskog	-3,4	-1,4	-2,1

2.1.2 Bransjejustert vekst i basisnæringene

I tabellen under ser vi hvordan kommunene i Akershus kommer ut når det gjelder bransjejustert vekst i basisnæringene. Det er det målet vi bruker for attraktivitet for basisnæringer.

Tabell 4: Bransjejustert vekst i basisnæringene, målt som prosent av samlet sysselsetting.

Rang	Kommune	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Prog snitt
116	Vestby	0,0	-0,1	0,5	0,5	-0,4	0,2	0,1	0,8	-0,7	0,6	1,0	-0,2	0,2
118	Nittedal	0,6	0,2	0,5	-0,5	-0,2	-0,4	0,2	0,1	-0,1	0,1	0,2	1,2	0,2
178	Gjerdrum	0,4	0,3	0,5	-0,2	0,7	-0,6	0,7	-0,4	-0,1	0,0	0,7	-0,2	0,1
180	Rælingen	-0,3	0,3	0,2	0,0	0,1	0,2	-0,3	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1
183	Sørum	0,2	-0,7	1,5	-0,2	-1,0	0,4	-0,2	0,2	0,2	-0,1	0,5	-0,2	0,1
190	Ås	0,0	-2,2	0,3	-0,2	-1,3	0,3	-0,1	-0,3	0,7	-0,2	-0,2	0,6	0,0
195	Enebakk	-0,3	0,4	0,1	-0,3	0,3	0,1	-0,2	0,0	0,0	-0,5	0,3	0,4	0,0
215	Nannestad	0,1	0,4	0,8	-0,5	0,2	0,1	-0,3	-0,1	0,1	0,3	-0,2	0,1	0,0
233	Ski	-0,3	0,1	-0,1	0,2	-0,3	-0,2	0,0	0,4	0,2	0,6	-0,3	-0,7	0,0
235	Nesodden	-0,8	0,6	0,2	0,4	0,2	-0,3	-0,5	0,1	0,2	0,0	-0,4	0,1	0,0
246	Ullensaker	0,0	0,0	1,7	0,5	6,3	-0,9	-1,4	-0,7	-0,1	-0,6	-0,5	0,0	-0,1
253	Eidsvoll	-1,0	-0,3	-0,5	-0,3	0,2	-0,3	0,3	0,1	-0,6	0,2	0,0	-0,2	-0,1
264	Frogn	-0,3	0,6	0,2	-0,5	-0,2	0,1	-0,4	-0,4	0,4	-0,3	0,1	-0,1	-0,1
270	Asker	0,2	0,5	0,4	-2,4	-0,5	0,5	0,2	0,4	-0,1	1,0	-0,9	-0,5	-0,1
276	Lørenskog	-3,1	0,8	-1,1	-0,2	0,1	0,2	-0,7	0,7	-0,7	0,3	-0,2	-0,2	-0,1
282	Aurskog Høland	0,7	0,3	-0,1	0,2	-0,1	-0,3	1,2	-0,4	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	-0,1
287	Bærum	4,2	1,8	3,0	0,2	-0,2	-1,5	0,4	0,3	-0,1	0,3	-0,2	-0,8	-0,1
290	Fet	0,5	1,6	0,6	-0,7	-0,2	-0,8	-0,2	0,0	0,2	0,1	-0,5	0,1	-0,2
306	Nes (Akershus)	0,0	0,3	-0,2	0,0	0,0	0,1	-0,4	0,4	-0,1	-1,0	-0,7	0,5	-0,2
321	Skedsmo	-0,4	-2,1	0,5	-0,6	0,5	-0,5	-0,2	-0,1	-0,2	0,1	-0,8	-0,2	-0,2
369	Hurdal	0,7	-0,4	-0,2	1,1	-0,2	1,1	-0,2	-0,4	-1,1	-2,4	0,0	0,3	-0,4
401	Oppegård	0,2	-0,1	1,7	-0,5	-0,9	-1,3	0,4	-1,1	-0,1	-2,0	-0,3	-0,7	-0,7

I tabellen over ser vi den bransjejusterte veksten i basisnæringene år for år. Ingen kommuner i Akershus har egentlig hatt spesielt sterk utvikling i basisnæringene. Vestby er rangert best av kommunene i Akershus, men er likevel ikke bedre enn nummer 116 av de 428 kommunene i landet. Det er flere kommuner som ligger under gjennomsnittet enn som ligger over. Det er dermed ikke vekst i konkurranseutsatte næringer som er drivkraften for den generelle veksten i fylket.

Den bransjejusterte utviklingen i Skedsmos basisnæringer har vært svak. Hvis utviklingen bransje for bransje hadde vært som i resten av landet, ville det medført en økt sysselsettingsvekst tilsvarende 0,2 prosent av samlet sysselsetting pr år de siste årene, som vi kan lese av siste kolonne. Det plasserer Skedsmo som nummer 321 av 428 kommuner i landet.

Som vi har sett tidligere, utgjør basisnæringene en forholdsvis liten andel av sysselsettingen i Skedsmo. Det gjør at den svake utviklingen ikke utgjør mer enn 0,2 prosent årlig i svekket sysselsettingsvekst.

2.2 Besøksattraktivitet

Figur 23 viser besøksoverskuddet i de ulike underkategoriene av besøksnæringene i alle kommunene i Akershus i 2012.

Skedsmo er en utpreget besøkskommune, ved at det er et stort overskudd av arbeidsplasser i besøksnæringene i forhold til befolkningsgrunnlaget. Dette besøksoverskuddet tilsvarer 7,8 prosent av samlet sysselsetting i kommunen. Skedsmo er rangert som nummer 17 av de 428 kommunene i landet når det gjelder besøksoverskudd. Skedsmo har også overskudd i alle typene av besøksnæringer, men handel betyr mest, fordi det er den største av besøksnæringene.

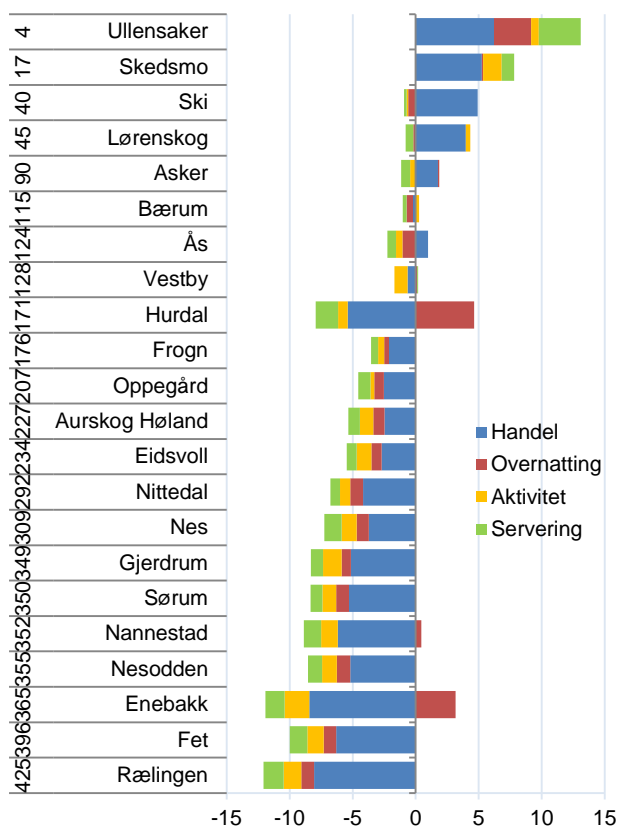
Tabell 5 viser vekstimpulser fra besøksnæringene i kommunene i Akershus de siste ti årene. Disse vekstimpulsene er dekomponert i befolkningseffekt og endring i besøksoverskudd.

Befolkningseffekten er positiv dersom kommunen har hatt større befolkningsvekst enn Norge. Nesten alle kommunene i Akershus har hatt det i de siste ti årene, dermed har befolkningsutviklingen bidratt positivt i alle kommunene.

I Skedsmo har befolkningsutviklingen bidratt til at besøksnæringene har fått 1,1 prosent høyere vekst, målt i prosent av samlet sysselsetting i kommunene, enn besøksnæringene i landet som helhet de siste ti årene.

Høy befolkningsvekst forklarer imidlertid langt fra hele veksten i besøksnæringene i Skedsmo. Etter at vi justerer for befolkningsveksten, er det fremdeles en vekst i besøksnæringene tilsvarende to prosent av samlet sysselsetting. Det plasserer Skedsmo som nummer 84 av de 428 kommunene i landet.

Skedsmo er dermed en kommune med høy og økende konsentrasjon av besøksnæringer.

Figur 23: Overskudd og rangering av de ulike besøksnæringene som prosent av samlet sysselsetting i 2012.

Tabell 5: Vekstimpuls fra besøksnæringene, dekomponert i befolkningseffekt og besøksoverskudd. Rang for vekst i besøksoverskudd blant de 428 kommunene til venstre.

Rang	Kommune	Vekstimpuls	Befolkningseffekt	Besøksoverskudd
4	Ullensaker	9,4	2,9	6,5
21	Vestby	6,0	2,1	3,9
56	Ski	2,6	0,1	2,5
84	Skedsmo	3,1	1,1	2,0
113	Oppegård	2,1	0,7	1,4
156	Hurdal	-0,1	-0,9	0,8
174	Bærum	1,1	0,5	0,6
193	Asker	0,7	0,3	0,4
203	Lørenskog	0,3	0,0	0,3
286	Nittedal	0,2	1,0	-0,8
295	Nesodden	0,6	1,4	-0,8
321	Frogn	0,1	1,3	-1,1
325	Aurskog Høland	0,0	1,2	-1,2
339	Nannestad	1,1	2,4	-1,3
350	Fet	0,2	1,6	-1,4
358	Rælingen	-0,2	1,3	-1,5
385	Nes	-1,2	0,9	-2,0
400	Enebakk	-0,6	1,7	-2,4
404	Gjerdrum	0,8	3,5	-2,7
413	Eidsvoll	-1,5	1,8	-3,3
414	Sørumsund	0,3	3,6	-3,3
425	Ås	-2,6	1,5	-4,1

2.2.1 Vekstimpulser fra endring i besøksoverskudd

Vi så på forrige side at besøksnæringene i Skedsmo har bidratt til sysselsettingsvekst, som følge av at besøksoverskuddet har økt.

I tabellen under kan vi se hvilke vekstimpulser endringer i besøksoverskuddet har gitt år for år.

Tabell 6: Endringer i besøksoverskudd årlig, som andel av samlet sysselsetting.

Rang	Kommune	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Prog snitt
8	Ullensaker	0,1	-0,1	-0,2	0,4	1,6	0,8	1,5	0,6	-0,3	-0,9	1,7	0,6	0,6
10	Vestby	-0,6	0,6	-0,7	0,6	-0,3	-0,2	-0,4	0,2	1,8	2,4	0,7	-0,6	0,5
51	Skedsmo	0,0	0,1	-0,1	-0,3	0,3	0,4	0,5	-1,5	0,8	-0,3	0,8	1,1	0,3
55	Ski	-0,2	0,3	0,2	0,5	-0,5	0,6	-0,2	1,6	-0,6	-0,5	-0,3	1,5	0,3
79	Lørenskog	0,3	-0,1	-1,0	0,2	0,0	-1,9	0,9	0,1	0,7	1,0	0,0	0,2	0,2
83	Oppegård	0,8	-0,4	-0,1	-0,4	-0,1	-0,4	-0,3	2,1	0,1	0,7	0,1	-0,4	0,2
142	Bærum	0,4	0,3	-0,4	0,1	-0,2	0,4	-0,3	0,2	0,1	-0,2	0,4	0,2	0,1
217	Hurdal	-0,1	-0,1	1,6	-0,2	-1,0	-1,1	0,8	1,0	0,0	-0,6	-0,2	0,4	0,0
229	Nannestad	0,0	-0,1	-0,2	-0,2	-0,3	-0,8	-1,0	0,0	0,8	-0,5	0,2	0,7	0,0
234	Asker	0,3	0,7	-0,2	0,8	-0,3	0,3	1,0	-0,8	-0,8	0,4	-0,2	0,1	0,0
262	Aurskog Høland	0,1	0,9	-0,2	-0,2	-0,6	-0,4	-0,2	-0,2	0,4	0,2	0,1	-0,1	0,0
297	Nesodden	0,4	-0,9	0,6	-0,3	0,0	-0,2	-0,9	-0,1	-0,1	0,0	0,3	0,0	-0,1
327	Nittedal	0,4	-0,1	-0,2	0,0	0,5	-0,2	-0,4	0,3	-0,1	0,2	-0,3	-0,5	-0,1
338	Fet	-0,1	-0,4	0,0	-0,4	0,0	-0,3	-0,7	0,5	0,6	-0,4	-0,4	-0,2	-0,1
350	Rælingen	-0,5	-0,4	0,0	0,0	0,4	-0,5	-0,9	-0,1	0,1	-0,2	-0,4	0,1	-0,2
379	Nes (Akershus)	0,1	-0,9	0,0	0,1	-0,9	-0,2	-0,4	-0,1	0,5	0,0	-0,6	-0,5	-0,2
382	Enebakk	0,0	0,6	-0,3	-0,3	0,2	0,3	-1,5	-0,3	0,5	-0,1	0,1	-0,7	-0,2
383	Gjerdrum	0,3	-0,5	-0,4	-0,1	0,1	-1,3	-0,8	0,8	0,3	-0,5	-0,1	-0,5	-0,2
387	Frogn	-0,7	0,3	0,9	0,0	-0,3	-0,2	0,5	-0,3	-0,3	-0,3	-0,7	-0,3	-0,3
396	Sørums	-0,7	0,3	-0,5	-0,4	0,1	-0,1	-0,8	-0,4	0,2	-0,5	-0,4	-0,1	-0,3
405	Eidsvoll	-0,1	-0,3	-0,1	-0,7	-0,4	0,1	-0,6	-0,1	0,4	-1,1	-0,4	-0,2	-0,3
425	Ås	-0,5	1,2	-0,4	-0,5	2,7	0,0	2,6	-5,6	-0,8	-0,6	-0,7	-0,2	-0,6

Nå kan vi se at Skedsmo har hatt ganske sterke vekstimpulser fra økt besøksoverskudd de siste to årene. Det var et fall i 2008, men etter det har det vært sterke vekstimpulser i tre av de siste fire årene.

Nå ble rangeringen til Skedsmo 51 av 428 kommuner, ettersom vi beregner etter progressivt gjennomsnitt for de siste ti årene, som vektlegger de siste årene sterkere. På forrige side var rangeringen basert på veksten i de siste ti årene samlet sett.

2.2.2 De regionale næringene

Selv om de regionale næringene er jevnere fordelt mellom kommuner enn basisnæringer på regionalt nivå, er det likevel ganske stor forskjell på andelen som de regionale næringene utgjør av sysselsettingen i kommunene.

Det er typisk at kommuner som har funksjon som regionale sentra har en høy andel av de regionale næringene. Akershus har ikke så klare regionsentra som andre fylker, nesten alle kommuner er en del av den funksjonelle Osloregionen.

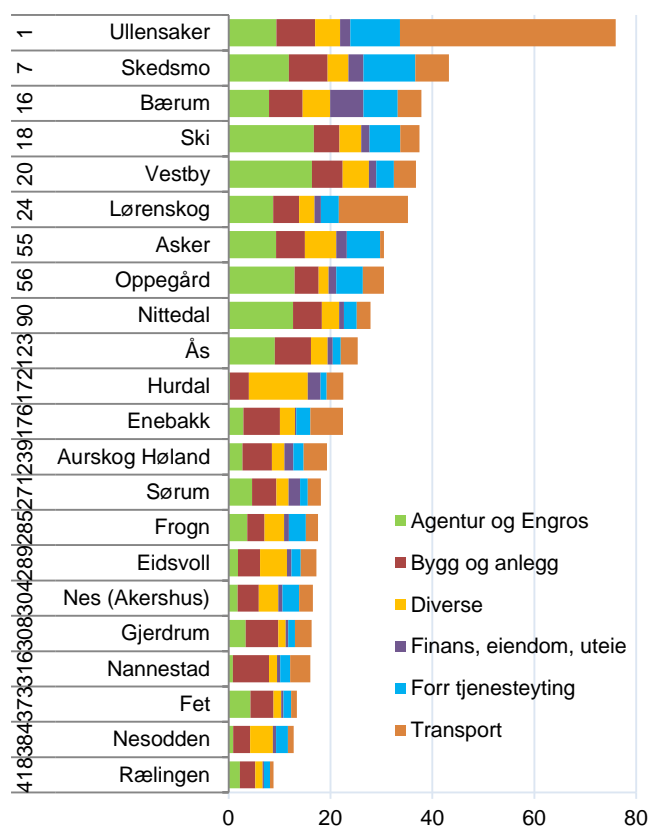
Skedsmo har svært stor andel av sysselsettingen i de regionale næringene. Konsentrasjonen av regionale næringer er den sjuende sterkeste av samtlige kommuner i landet. Ullensaker har klar størst andel av sysselsettingen i de regionale næringene i landet, som følge av alle arbeidsplassene knyttet til flyplassen.

Skedsmo har mye av alle typer regionale næringer, men kanskje spesielt mye innenfor agentur og engroshandel og forretningsmessig tjenesteyting.

I tabell 7 ser vi hvordan de vekstimpulsene fra de regionale næringene har vært i kommunene og hvordan disse har fordelt seg på bransjeeffekt og hva som er bransjustert vekst. Ullensaker skiller seg ut gjennom å ha hatt en svært negativ bransjeeffekt.

Transportnæringen, som er svært stor i Ullensaker har gjennomgått en del strukturrasjonalisering de siste årene, og har derfor hatt ganske lav vekst i antall arbeidsplasser.

Skedsmo har hatt en positiv bransjustert vekst i sine regionale næringer, men det har også de fleste av kommunene i Akershus. Rangeringen for den bransjusterte veksten i Skedsmo er 120 av 428 kommuner. Det er altså ganske mange kommuner med enda høyere vekst.

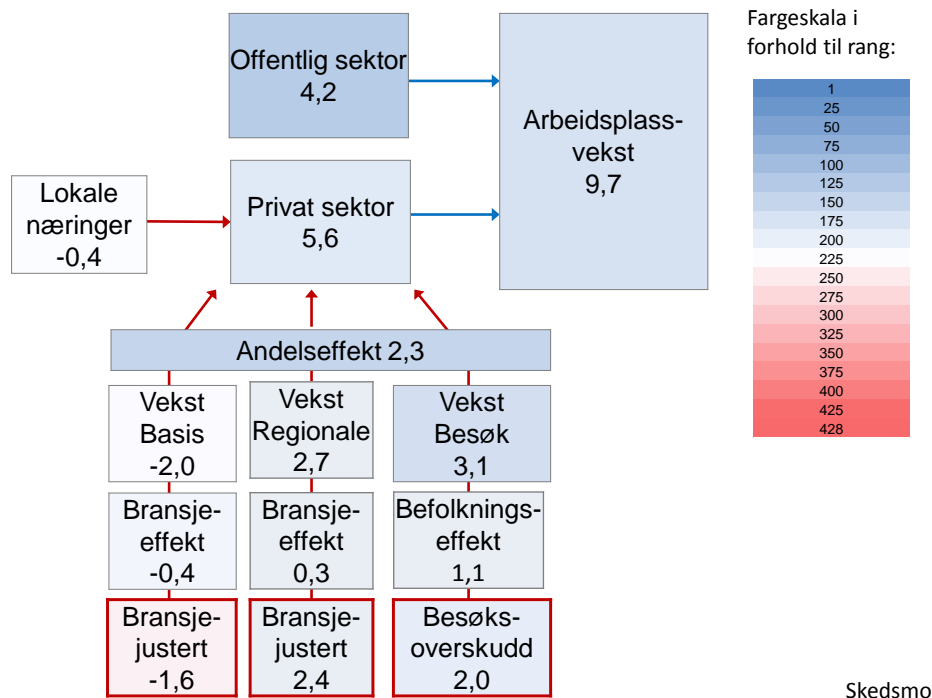
Figur 24: Nivå regionale næringer, målt som arbeidsplasser i prosent av samlet sysselsetting.

Tabell 7: Vekstimpuls, bransjeeffekt og bransjustert vekst i de regionale næringene de siste ti årene.

Ran g	Kommuner	Vekst-impuls	Bransje-effekt	Bransje-justert
6	Vestby	16,5	0,2	16,3
16	Lørenskog	8,6	-0,5	9,1
22	Sørums	8,0	0,1	8,0
34	Nannestad	7,5	0,4	7,1
39	Ski	6,0	-0,8	6,9
55	Ås	5,7	0,3	5,4
60	Aurskog	4,9	-0,1	4,9
87	Ullensaker	-7,5	-11,0	3,5
109	Fet	3,1	0,4	2,7
120	Skedsmo	2,7	0,3	2,4
124	Hurdal	1,8	-0,5	2,3
128	Nes	2,2	0,0	2,1
135	Eidsvoll	1,8	-0,1	1,9
140	Gjerdrum	2,6	0,8	1,8
142	Enebakk	1,6	-0,1	1,7
143	Rælingen	1,7	0,0	1,7
146	Frogn	1,8	0,1	1,7
149	Nesodden	1,7	0,1	1,6
208	Asker	0,6	0,5	0,2
217	Nittedal	-1,0	-0,9	-0,1
350	Bærum	-4,6	-1,4	-3,3
388	Oppegård	-6,0	-1,2	-4,8

2.2.3 Oppsummering bedrifts og besøksattraktivitet

I figuren under er analysen av arbeidsplassutviklingen i Skedsmo illustrert.

Figur 25: Arbeidsplassutvikling i Skedsmo beregnet de ti siste årene, som prosent av sysselsetting, og dekomponert.

I figuren over ser vi hvordan den sterke arbeidsplassveksten i Skedsmo er dekomponert i sine ulike faktorer samlet sett, og nærmere spesifisert når det gjelder arbeidsplassveksten i næringslivet.

Skedsmo har fått vekstimpulser som følge at det er ganske mye næringsliv i forhold til sysselsettingen. Ettersom næringslivet har hatt ganske kraftig vekst de siste årene, får kommuner med mye næringsliv en andelseffekt av dette. Det betyr en ekstra vekst på 2,3 prosent for Skedsmo. Det er besøksnæringene som har bidratt mest til den ekstra veksten, og besøksnæringene har alene generert en arbeidsplassvekst tilsvarende 3,1 prosent av samlet sysselsetting. 1,1 prosentpoeng av dette er et resultat av at besøksnæringene har fått ekstra etterspørsel fra en raskt økende befolkning, men 2,0 prosent kommer av økt besøksoverskudd, som viser at besøksnæringene i Skedsmo har vært konkurransedyktige. De regionale næringene har også bidratt til en vesentlig sysselsettingsvekst, tilsvarende 2,7 prosent av samlet sysselsetting, og innen de regionale næringene har bransjestrukturen betydd lite.

Basisnæringene har hatt nedgang, og denne nedgangen har redusert sysselsettingsveksten med 2,0 prosent i perioden. Av fargen på den boksen ser vi at dette ikke er spesielt dårlig, de fleste kommunene i landet har hatt større nedgang i basisnæringene. Selv om basisnæringene i Skedsmo har en negativ bransjeeffekt, er også bransjeeffekten bedre enn i de fleste kommunene. Når vi korrigerer for bransjestrukturen i Skedsmo, gjenstår det en nedgang tilsvarende 1,6 prosent av sysselsettingen som ikke forklares av bransjestrukturen. Det er den eneste komponenten som er rødfarget, og som viser at utviklingen i Skedsmo er svakere enn middels av kommunene i Norge.

3. Pendling og arbeidsmarkedsintegrasjon

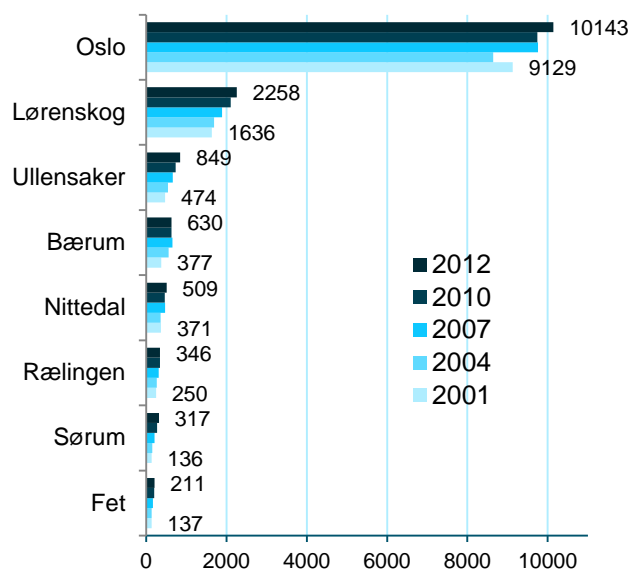
Et svært viktig forhold for alle kommuner, er hvordan arbeidsmarkedet i kommunen er integrert med arbeidsmarkedet utenfor kommunen. Dette kommer til uttrykk gjennom ut- og innpendling til andre kommuner som er innenfor praktisk pendlingsavstand.

3.1 Utpendling

Oslo er definitivt den viktigste pendlingskommunen for Skedsmo. Det er nå over 10 000 personer som bor i Skedsmo og som pendler til Oslo, og antallet har økt med over 1 000 fra 2001 til 2012.

Lørenskog, Ullensaker og Bærum er også kommuner som det pendles ut til. Både Oslo og disse tre kommunene er kommuner med netto innpendling, og som har stor innpendling også fra andre kommuner i Akershus.

Det er en økende utpendling til alle kommuner, og det viser at arbeidsmarkedet i Oslo og Akershus blir stadig mer integrert.

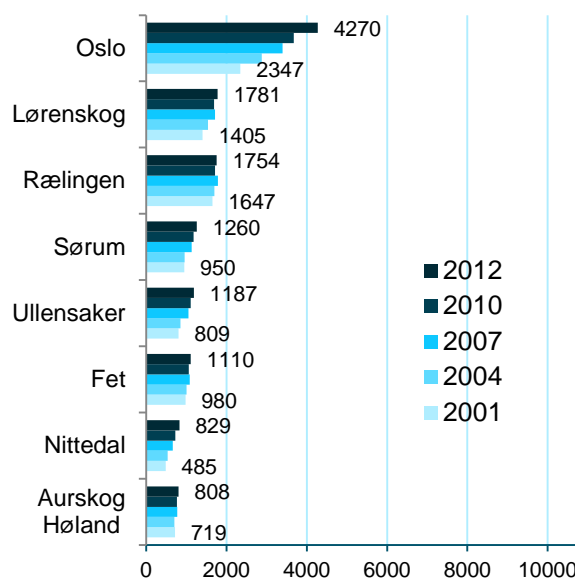

Figur 26: Pendling ut av Skedsmo, antall personer.

3.2 Innpendling

Det er færre som pendler inn til Skedsmo fra Oslo, enn motsatt vei. Det er imidlertid en ganske sterk økning i antallet som bor i Oslo og som pendler til Skedsmo.

Kommuner som Rælingen, Sørum, Fet, Nittedal og Aurskog Høland har langt større pendling inn til Skedsmo enn motsatt. Dette er kommuner med netto utpendling, og hvor bosettingen i stor grad hviler på arbeidsmuligheter i andre kommuner.

Figur 27: Pendling inn til Skedsmo, antall personer.

3.3 Samlet pendling

Det er hele 18 397 personer som arbeider i Skedsmo og som har sitt bosted utenfor kommunen. Antallet innpendlere har økt ganske mye siden 2001, da det var omtrent 13 500.

I 2001 var det like mange som pendlet ut og inn av Skedsmo. Antallet som pendler ut har økt til 16 930, men økningen i antallet utpendlere har vært mye lavere enn økningen i innpendling. Dermed har Skedsmo ved utgangen av 2012 nesten 1 500 flere arbeidsplasser enn sysselsatte.

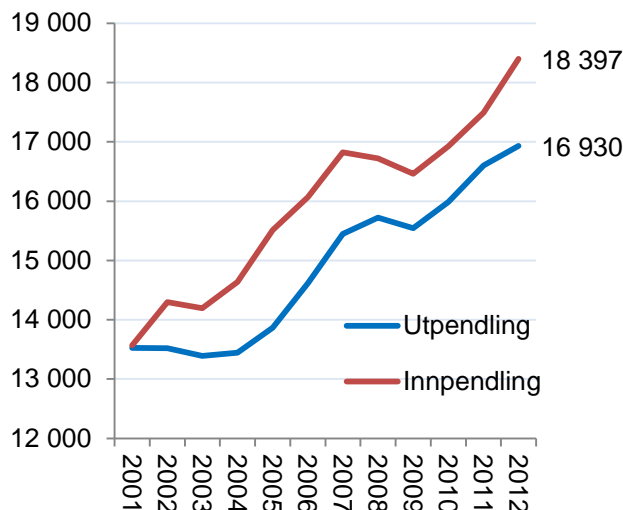
Dette er et utslag av den sterke veksten i antall arbeidsplasser som vi så tidligere. Antall sysselsatte innbyggere i Skedsmo har økt mindre enn antall arbeidsplasser. Arbeidsplassveksten i Skedsmo har dermed bidratt til økt antall sysselsatte i andre kommuner, og da spesielt i Oslo. Vi så på forrige side at Oslo har økt antall som pendler inn til Skedsmo med nesten 2 000 personer.

3.4 Arbeidsmarkedsintegrasjon

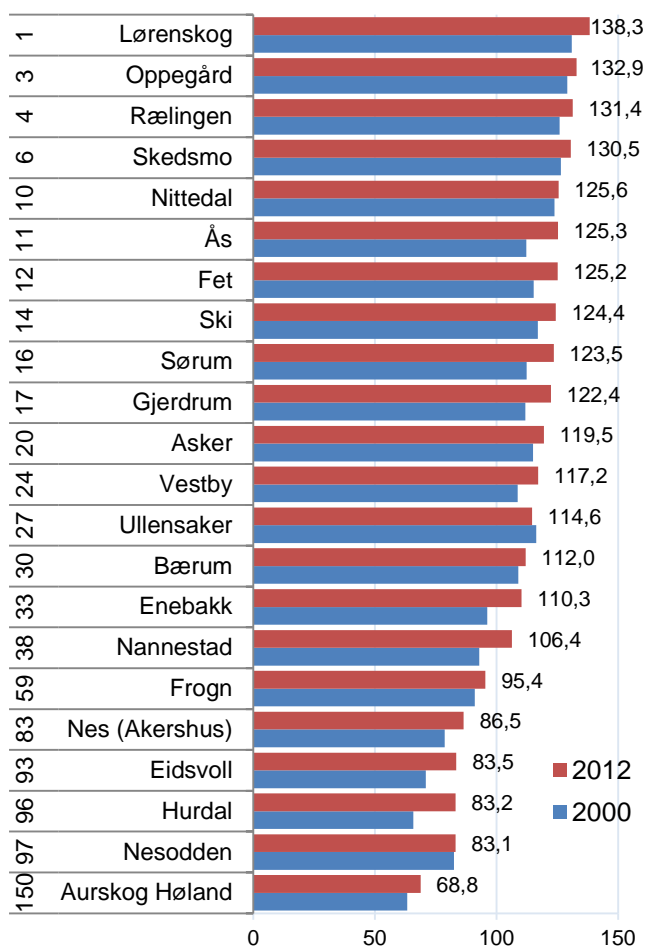
Arbeidsmarkedsintegrasjon er et mål for hvor sterkt arbeidsmarkedet på et sted er integrert med arbeidsmarkedet utenfor stedet gjennom inn- og utpendling. Det kan vi måle gjennom å legge sammen den prosentvise andelen av de sysselsatte på stedet som pendler ut med andelen av arbeidsplassene i stedet som pendles inn til.

Som vi ser av figuren, er det Lørenskog som har høyest arbeidsmarkedsintegrasjon av alle kommunene i landet. Skedsmo har sjetteste høyeste arbeidsmarkedsintegrasjon i landet.

66,2 prosent av arbeidsplassene i Skedsmo er innpendling, mens 64,3 prosent av de som har jobb i Skedsmo pendler ut av kommunen. Det er dermed en minoritet av de sysselsatte som har arbeidssted i egen kommune.

Figur 28: Antall som bor i Skedsmo og pendler ut, og antall som bor utenfor Skedsmo og pendler inn.

Figur 29: Arbeidsmarkedsintegrasjon i kommunene i Akershus i 2000 og 2012.

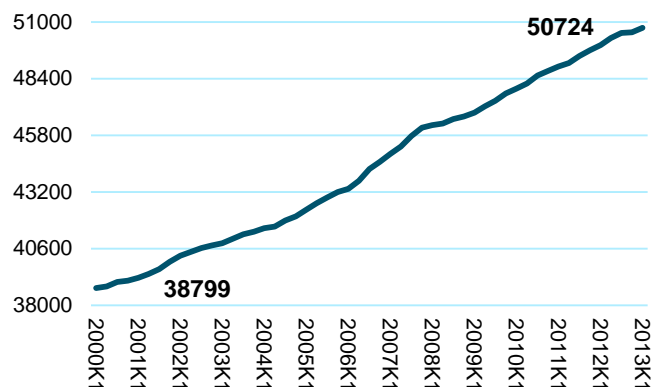
4. Befolkning

Befolkningsutviklingen er den mest betydningsfulle indikatoren for regional utvikling. Befolkningsutviklingen oppsummerer totaliteten i den regionale utviklingen, og er et resultat av vekst i arbeidsplasser i privat og offentlig virksomhet, attraktivitet og beliggenhet.

4.1 Folketallet

Skedsmo har hatt en sterk vekst i folketallet i mange år. Fra 2000 til 2013 har folketallet i Skedsmo økt fra 38 799 personer til 50 498.

Veksten har vært tilnærmet lineær siden 2000.

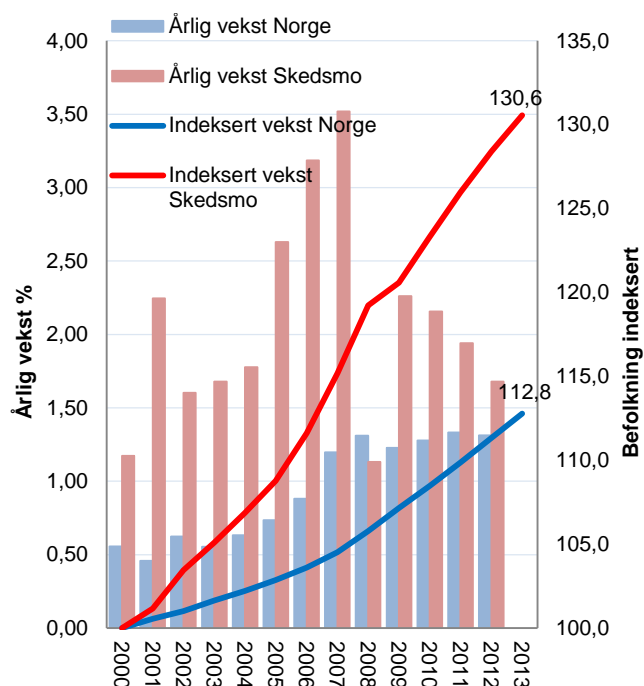
Figur 30: Folketallet i Skedsmo ved utgangen av hvert kvartal siden 2000.

I figur 31 viser stolpene den årlige veksten i henholdsvis Norge og Skedsmo. Vekstraten vises på venstre akse. Den indekserte befolkningsveksten, der 2000 er basisåret, er illustrert ved linjene, og verdiene vises på høyre akse.

Den årlige befolkningsveksten i Skedsmo har vært høyere enn veksten nasjonalt nesten hvert år siden 2000. Forskjellene var størst frem til 2007. I de siste årene har den årlige veksten i Skedsmo og den årlige veksten nasjonalt tilnærmet seg hverandre.

Mens Skedsmos befolkning har økt med 30,6 prosent mellom 2000 og 2012, har den tilsvarende veksten nasjonalt vært på 12,8 prosent.

I resten av denne rapporten skal vi analysere utviklingen i mer detalj, for å finne forklaringer til denne utviklingen.

Figur 31: Utvikling i folketall og årlig vekst i folketall i Skedsmo og Norge mellom 2000 og 2012. Venstre akse viser den årlige veksten. Høyre akse viser den indekserte veksten.

4.2 Befolkningsutviklingen dekomponert

Endringene i befolkningen kan splittes opp i tre komponenter: Innenlands nettoflytting, netto innvandring og fødselsoverskudd. I figur 32 har vi illustrert hvordan disse tre komponentene har bidratt til befolkningsveksten for Skedsmo.

Fødselsoverskuddet har bidratt til en årlig vekst på mellom 0,5 og 0,7 prosent årlig i Skedsmo.

Netto innvandring har økt, og har vært den viktigste vekstkomponenten de siste fire årene. Netto innvandring har bidratt til en befolkningsvekst på nesten én prosent årlig de siste fem årene.

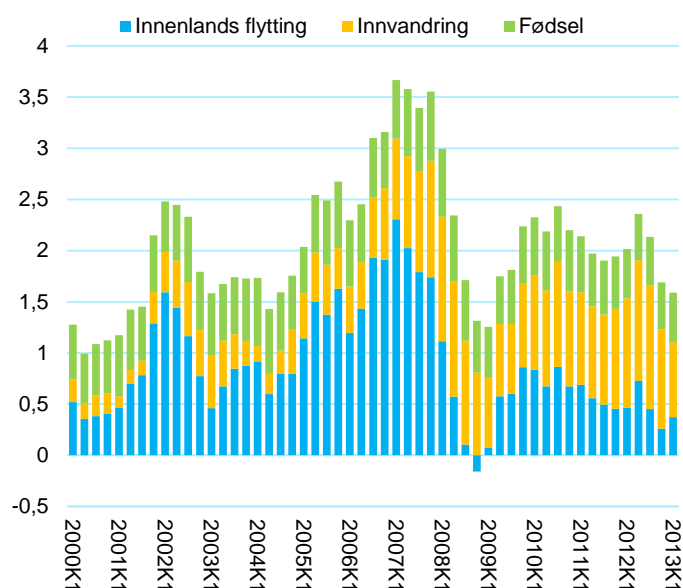
Netto innflytting fra andre norske kommuner har variert mye, og var spesielt sterk i årene 2006 og 2007, da den årlige innenlandske nettoinnflyttingen kom opp i hele 2,3 prosent av folketallet i Skedsmo. Etter dette sank den innenlandske nettoinnflyttingen sterkt, og i 2008 var det faktisk netto utflytting fra Skedsmo til andre norske kommuner. Etter 2008 har det vært positiv innflytting fra andre norske kommuner, men på et lavere nivå enn i perioden 2002-2007.

4.3 Relativ utvikling

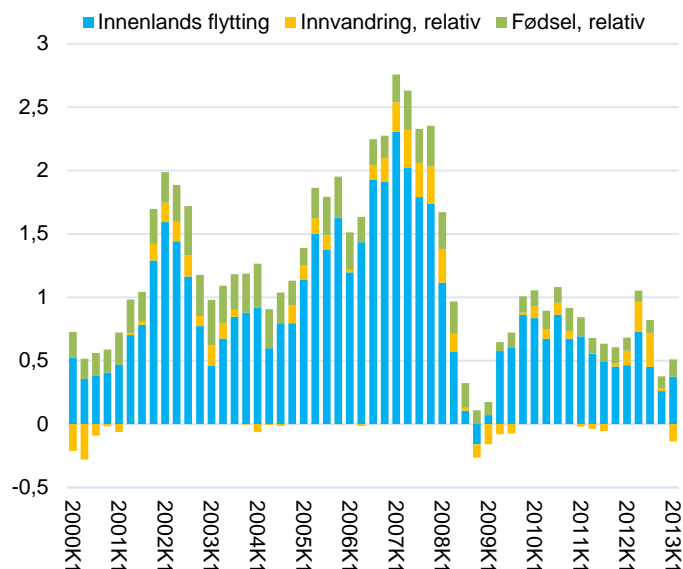
Det er interessant å se på hvordan befolkningsutviklingen på et sted avviker fra gjennomsnittet for Norge. Det kaller vi relativ utvikling, og tallene for Skedsmo er vist i figur 33. Figuren viser hvordan de ulike komponentene i befolkningsutviklingen i Skedsmo avviker fra landsgjennomsnittet.

Nå ser vi at Skedsmo har hatt en netto innvandring som ikke avviker særlig fra landet ellers. I noen perioder har innvandringen vært høyere, i andre perioder lavere. Fødselsbalansen har vært høyere i Skedsmo enn på landsbasis, men forskjellen synes å ha blitt noe mindre etter hvert.

Det er høy netto innflytting fra andre norske kommuner som har gjort at Skedsmo har hatt en sterkere befolkningsvekst enn gjennomsnittet.

Figur 32: Prosentvis endring i befolkningen i Skedsmo siste 12 måneder for hvert kvartal etter 2000, dekomponert.

Figur 33: Relativ vekst, dvs forskjell mellom prosentvis vekst i Skedsmo og Norge, dekomponert.

4.4 Relativ flytting

Videre i denne rapporten vil vi fokusere spesielt på nettoflyttingen til steder inkludert innvandring, fordi denne størrelsen er den viktigste indikatoren for steders samlede attraktivitet. Det er mest praktisk å se på den relative nettoflyttingen, der vi trekker fra Norges samlede netto innvandring.

Tabell 8: Normalisert nettoflytting inkludert innvandring til kommuner i Akershus.

Rang	Kommune	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Prog snitt	Trend
2	Ullensaker	3,3	3,6	3,3	2,6	2,3	1,8	1,3	2,2	2,7	1,7	1,8	1,5	0,5	1,6	-0,14
5	Sørums	0,5	0,7	0,7	0,8	0,4	2,8	2,3	1,9	3,0	1,5	0,5	1,1	0,2	1,3	-0,08
6	Gjerdrum	1,3	1,8	0,8	1,5	1,5	2,0	1,3	0,7	0,5	2,9	1,8	1,1	0,4	1,3	-0,06
8	Ås	0,9	0,9	0,3	-0,3	0,1	-0,4	0,9	1,5	2,0	1,9	0,6	1,8	0,2	1,1	0,15
9	Eidsvoll	0,7	1,6	0,1	1,0	1,2	0,8	1,2	1,9	0,9	0,6	1,0	1,1	1,1	1,1	-0,01
11	Vestby	2,7	1,8	0,6	-0,1	0,3	0,6	0,8	1,5	0,5	0,7	0,7	1,3	1,5	1,0	0,12
12	Aurskog Høland	1,0	2,3	0,2	0,6	0,4	0,5	1,0	2,2	0,3	0,3	1,3	0,7	1,2	0,9	0,05
19	Skedsmo	0,4	1,4	0,9	0,9	0,9	1,6	2,1	2,0	-0,3	0,9	0,7	0,5	0,3	0,8	-0,11
20	Frogn	-0,2	-1,0	0,4	-0,4	0,9	1,2	1,3	1,4	0,0	0,4	0,1	1,2	1,0	0,8	0,03
51	Fet	0,7	-1,3	-0,3	0,7	0,5	1,2	-0,4	0,2	0,2	-0,1	0,5	0,4	0,5	0,3	-0,03
54	Nes	3,7	2,6	1,2	0,3	0,1	-0,7	0,4	0,5	-0,4	0,0	0,2	1,0	0,7	0,3	0,07
58	Nannestad	1,8	2,3	2,6	1,2	1,1	0,6	0,9	-0,2	0,0	-0,1	0,5	0,8	-0,2	0,3	-0,11
63	Asker	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1	-0,6	0,3	0,3	0,0	0,3	0,3	-0,1	0,8	0,3	0,3	0,07
78	Bærum	-0,9	-0,6	0,1	-0,1	0,5	0,2	-0,1	-0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,6	0,2	0,03
85	Nittedal	0,6	0,2	-0,4	-0,4	-0,1	-0,3	0,3	0,1	-0,2	0,4	-0,5	0,0	0,9	0,1	0,07
92	Lørenskog	-0,4	-0,2	0,2	-0,2	-0,2	-0,2	0,3	0,0	-0,1	0,0	0,3	-0,2	0,5	0,1	0,05
101	Oppegård	-0,5	0,0	-0,5	-0,3	0,1	0,3	-0,5	-0,5	0,4	-0,2	-0,4	0,5	0,4	0,0	0,04
108	Nesodden	-0,3	0,8	0,0	0,1	0,2	1,2	0,5	-0,6	0,2	0,1	-0,4	0,2	-0,2	0,0	-0,06
122	Enebakk	2,1	-0,5	0,7	0,7	-0,3	0,7	0,9	0,8	0,8	-1,2	-0,7	0,5	-0,8	-0,1	-0,12
152	Ski	-0,5	-0,1	0,5	0,6	-0,2	-0,3	-0,3	-0,5	-0,7	-0,1	0,7	-0,3	-0,4	-0,2	-0,03
157	Hurdal	-0,5	0,1	1,6	0,6	-3,4	0,1	-0,6	-1,4	0,6	-0,8	-0,5	0,7	0,4	-0,2	0,16
161	Rælingen	-0,1	-1,2	-0,8	-0,9	-0,4	-0,8	0,0	-1,3	-0,2	-0,1	0,1	0,0	-0,1	-0,2	0,09

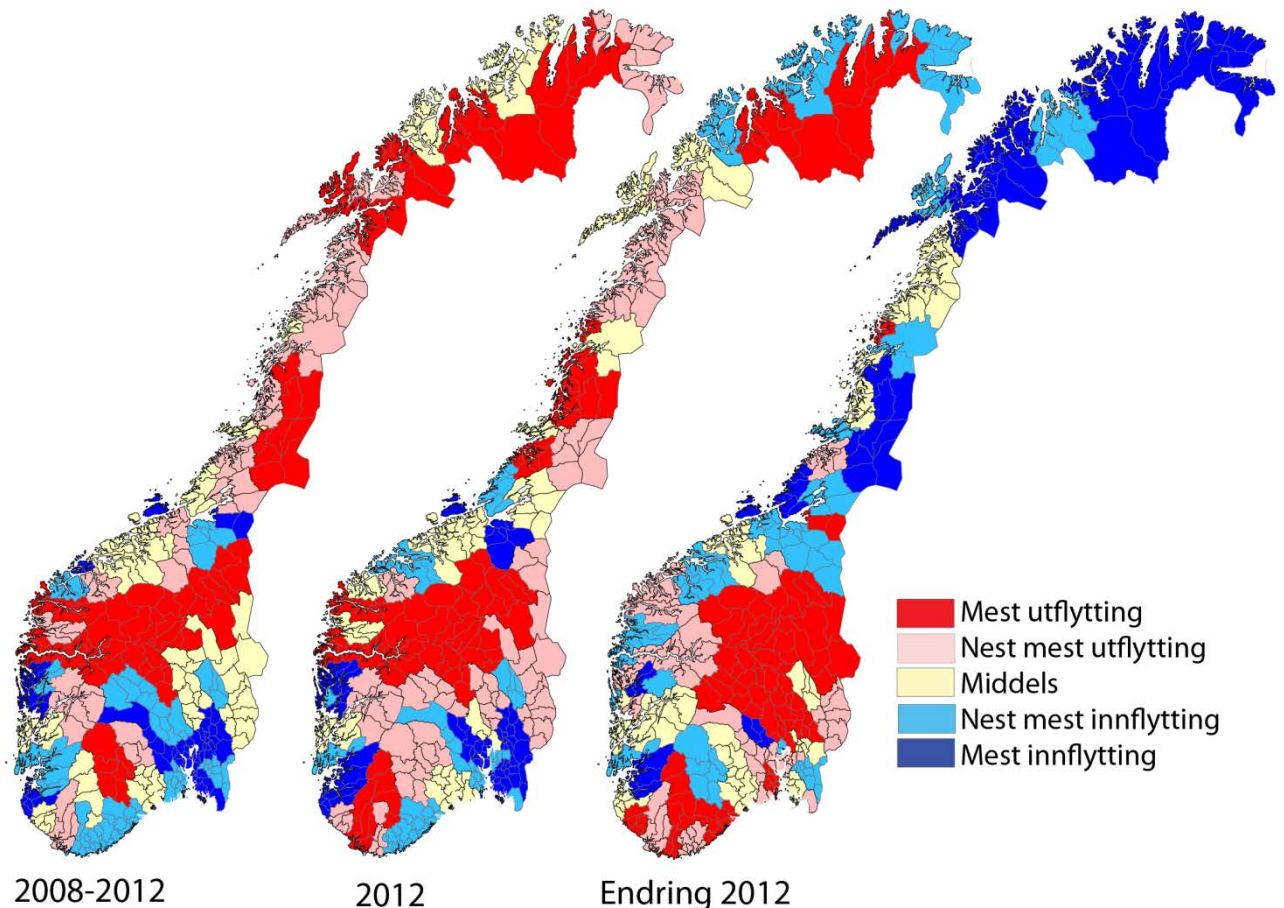
Den første kolonnen angir kommunenes rangering blant de 428 kommunene i landet med hensyn til progressivt gjennomsnitt, hvor tallverdien er i nest siste kolonne. Det progressive gjennomsnittet er et gjennomsnitt for de ti siste årene, hvor de siste årene er vektet høyere. Kommunene i Akershus er alle rangert forholdsvis høyt, og det viser at de har bedre flyttetall enn middels av norske kommuner.

Skedsmo er rangert så høyt som nummer 19 av norske kommuner, men har likevel en del kommuner foran seg i Akershus. Av den siste kolonnen kan vi se at trenden er negativ. Skedsmo hadde høyest normalisert nettoflytting i årene 2006-2007. I 2012 var nettoinnflyttingen til Skedsmo bare 0,3 prosentpoeng bedre enn landsgjennomsnittet.

4.5 Nasjonale trender

Det er ofte hensiktsmessig å se på utviklingen regionvis, når vi skal se etter regionale mønstre i utviklingen i Norge. I kartene under har vi illustrert den regionale utviklingen i nettoflyttingen, inkludert netto innvandring.

Figur 34: Variasjoner mellom regionene med hensyn til nettoflytting, første i den siste femårsperioden, dernest i 2012, og til slutt differansen mellom nettoflyttingen i 2012 og de fem foregående årene.

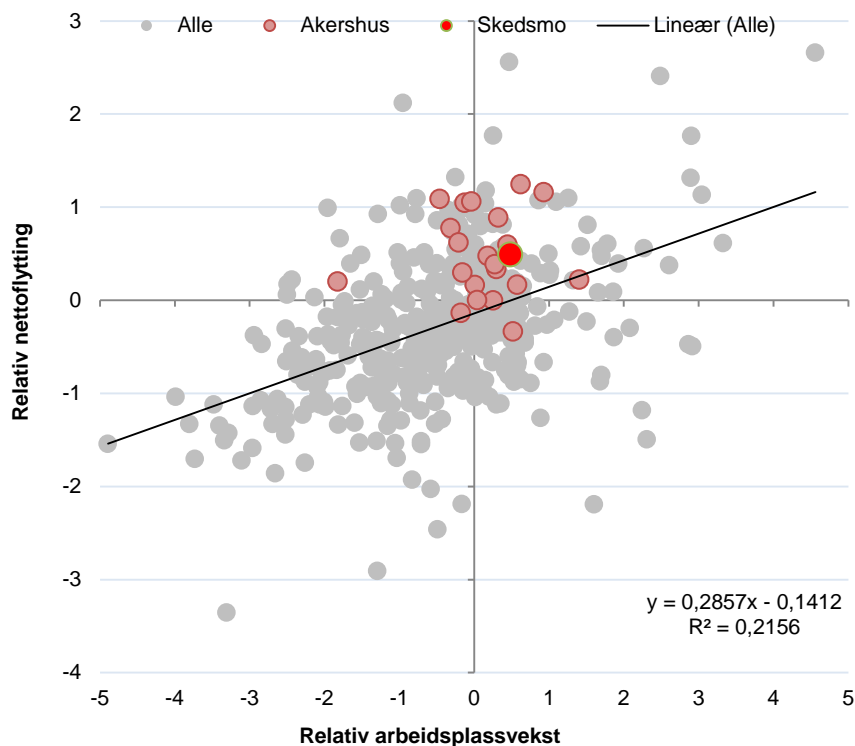
Regionene rundt de største byene har hatt høy netto innflytting i en årrekke. Det gjelder også i den siste femårsperioden og i 2012. I 2012 ser vi at også regioner helt i nord har fått over middels netto innflytting, og det er et nytt trekk.

Når vi ser på forskjellen mellom flyttemønstrene i 2012 trer det fram et ganske tydelig mønster. Nesten alle regionene nord for Dovre har fått en klart bedre nettoflytting enn tidligere, mens store deler av Østlandet og Agder har svakere netto innflytting enn tidligere. Mange regioner på Vestlandet er også i framgang, og har fått et løft i nettoflyttingen.

Det er nok for tidlig å utrope at distriktene har slått tilbake, ettersom vi kan se at regionene rundt Oslofjorden har en sterk nettoflytting i forhold til de andre regionene også i 2012, men retningen er ganske tydelig. Østlandet og Agder er på retur når det gjelder å vinne innflytterkonkurransen.

5. Sammenhengen mellom flytting og arbeidsplassvekst

Flytting og arbeidsplassvekst er de dominerende størrelsene for å beskrive regional utvikling. Det er åpenbart en sterk positiv sammenheng mellom et steds nettoflytting og den samlede arbeidsplassveksten. Steder med sterk vekst i antall arbeidsplasser vil trekke til seg innflyttere, og da vil den sterke arbeidsplassveksten være en årsak til innflyttingen. Andre steder kan ha sterk innflytting uten arbeidsplassvekst i en periode, og da vil denne innflyttingen føre til arbeidsplassvekst i senere perioder. Flytting og arbeidsplassvekst vil dermed påvirke hverandre gjensidig.

Figur 35: Kommunene i Norge i perioden 2010-2012 etter relativ nettoflytting og relativ arbeidsplassvekst.

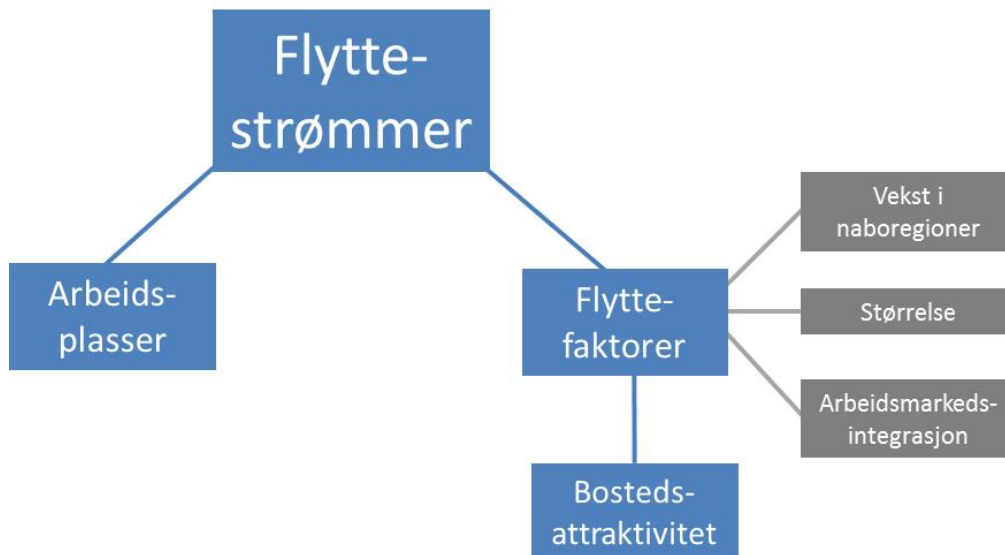
Figuren viser hvordan sammenhengen mellom nettoflytting og arbeidsplassvekst har vært i kommunene i Norge i perioden 2010 til og med 2012. Streken viser den statistiske sammenhengen mellom disse to størrelsene, og representerer forventet nettoflytting gitt nivået på arbeidsplassveksten. Sammenhengen er positiv, men mange kommuner har en nettoflytting som avviker ganske sterkt fra forventningsverdien.

Kommunene i Akershus ligger, med to unntak, over forventet verdi på nettoflyttingen. Det viser at kommunene tiltrekker seg innflyttere i større grad enn hva som kan forklares av arbeidsplassvekst alene. Denne tiltrekningskraften stimulerer veksten i kommunene.

Skedsmo har hatt høyere arbeidsplassvekst enn middels av alle kommunene i landet, og har også hatt en høyere positiv nettoflytting enn forventet. Veksten i Skedsmo blir dermed drevet fram både gjennom arbeidsplassvekst og at kommunen trekker til seg flere innflyttere.

5.1 Hva styrer flyttestrømmene?

Som vi så på forrige side, påvirker arbeidsplassveksten på et sted nettoflyttingen på en positiv måte. Men vi så også at noen steder har mye bedre flyttebalanse enn arbeidsplassveksten tilsier, mens andre har mye dårligere flyttebalanse. Det er dermed faktorer ved siden av arbeidsplassveksten på et sted som har stor betydning for flyttebalansen. Det er svært interessant å få avdekket hva de andre flyttefaktorene består i.

Figur 36: Faktorer som styrer flyttestrømmene.

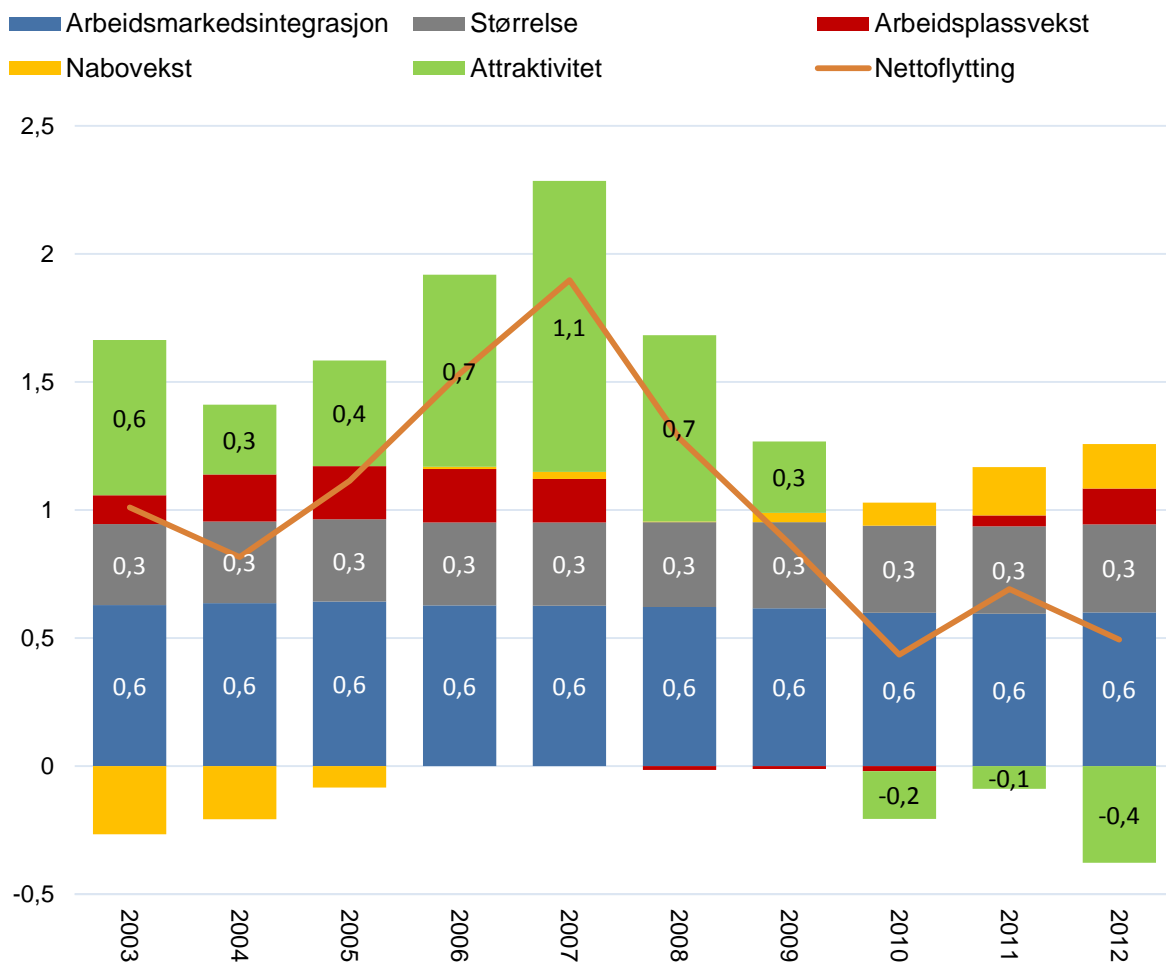
I figuren over har vi definert tre strukturelle forhold som har en signifikant og positiv betydning for flyttebalansen til et sted, når effekten av arbeidsplassveksten er tatt hensyn til.

Det ene er stedets *befolkningsstørrelse*, som betyr at steder med en stor befolkning har systematisk bedre flyttebalanse enn steder med lav befolkning. Det er et uttrykk for at steder med en høy konsentrasjon av folk virker tiltrekkende.

Derne ser vi at steder med høy *arbeidsmarkedsintegrasjon* har systematisk bedre flyttebalanse enn steder med lav. Det betyr at steder som ligger innenfor et større arbeidsmarked, og dermed har gode pendlingsmuligheter for befolkningen, får en gevinst i form av høyere netto innflytting. Arbeidsmarkedsintegrasjonen regnes ut ved å legge sammen den prosentvise andelen av de sysselsatte på stedet som pendler ut med den prosentvise andelen av arbeidsplassene på stedet som det pendles inn til.

Den tredje strukturelle faktoren, *nabovækst*, er vekst i antall arbeidsplasser på omkringliggende steder som ligger innenfor pendlingsavstand. Dersom det er arbeidsplassvekst i nabokommunene, vil dette føre til høyere netto innflytting.

Telemarksforskning har analysert hvordan disse faktorene påvirker nettoflyttingen i kommunene i Norge i en regresjonsanalyse med input av data fra 2001 til og med 2012. Når vi kjenner disse sammenhengene, kan vi analysere hvordan disse faktorene hver for seg og til sammen har påvirket nettoflyttingen i en bestemt kommune. Et steds *bostedsattraktivitet* blir målt som en restfaktor; avviket mellom den faktiske nettoflyttingen og den forventede nettoflyttingen når vi tar hensyn til stedets arbeidsplassvekst, arbeidsplassveksten i nabokommuner, befolkningsstørrelse og arbeidsmarkedsintegrasjon. Steder som har bedre nettoflytting enn forventet vil da bli karakterisert som attraktive som bosted. Slike steder har egenskaper som fører til høyere nettoflytting enn hva som er «statistisk normalt».

Figur 37: Effekten av de ulike flyttefaktorene, og bostedsattraktiviteten til Skedsmo. Tre års glidende gjennomsnitt.

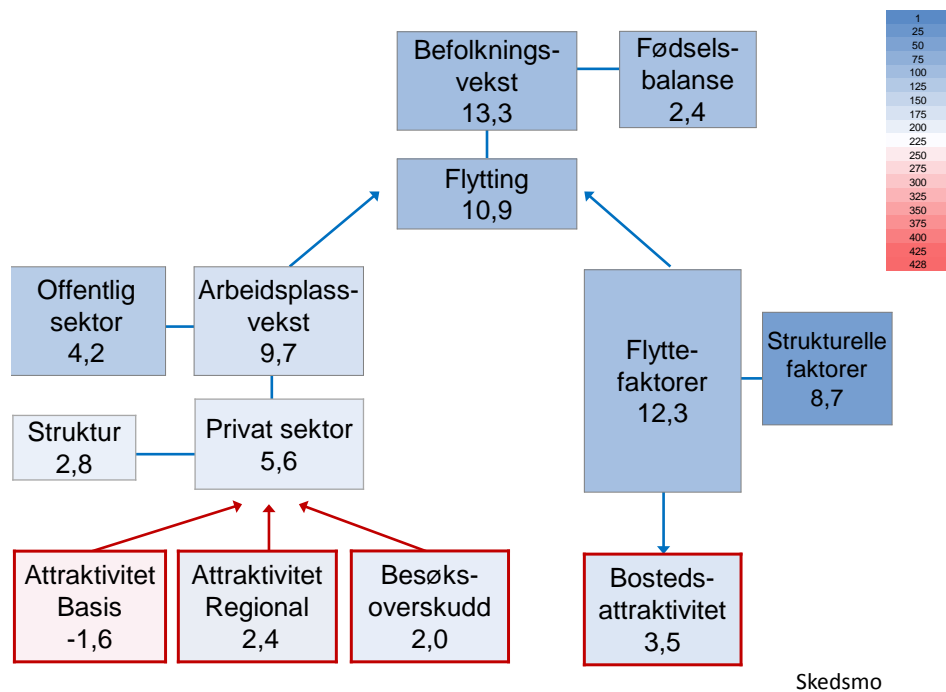
Skedsmo har svært gode strukturelle betingelser for å få netto innflytting. Den høye arbeidsmarkedsintegrasjonen fører til at nettoinnflyttingen får et løft tilsvarende 0,6 prosent av folketallet årlig. Samtidig er Skedsmo en stor kommune, noe som fører til en ytterligere årlig innflytting tilsvarende 0,3 prosent årlig.

Veksten i nabokommunene bidro negativt i årene 2003-2005, hovedsakelig som følge av svak utvikling i Oslo. I de siste periodene har naboveksten bidratt positivt. Skedsmo har også fått et positivt bidrag fra arbeidsplassveksten i egen kommune, men effekten av dette har ikke vært stor, fordi mye av flytteeffekten blir spredt til nabokommuner på grunn av den høye arbeidsmarkedsintegrasjonen.

Bostedsattraktiviteten i Skedsmo var høy fram til 2009, men i de siste tre periodene har bostedsattraktiviteten vært under middels. Skedsmo burde derfor, gitt sin arbeidsplassvekst og strukturelle forhold, hatt en enda høyere innflytting. Senere i denne rapporten skal vi se om dette kan forklares av forhold knyttet til boligmarkedet.

5.2 Oppsummering attraktivitet

I figuren under har vi oppsummert alt som vi har presentert så langt i én figur.

Figur 38: Oppsummering av utviklingen i Skedsmo de siste ti årene. Tallene til venstre er alle prosent av samlet sysselsetting og samtidig normalisert mot utviklingen i hele landet. Tallene øverst og til høyre er i prosent av befolkningen, og også normalisert mot utviklingen i Norge.

Oversiktspildet over utviklingen i Skedsmo de siste ti årene domineres av de blå fargene, som viser at de fleste vekstfaktorene har vært til gunst for vekst de siste ti årene. Befolkningsveksten har vært svært høy, hele 13,3 prosent over veksten på landsbasis, og det er første og fremst et resultat av at netto innflytting til Skedsmo har vært 10,9 prosent høyere enn netto innvandring til Norge i perioden.

Den høye innflyttingen er et resultat av at arbeidsplassveksten har vært høy, samtidig som Skedsmo har vært en kommunetype som har gunstige struktur for å få innflytting. Skedsmo har også hatt en høy bostedsattraktivitet, som har gjort at innflyttingen har vært enda større enn arbeidsplassvekst og strukturelle forhold skulle tilsi.

Arbeidsplassveksten i Skedsmo har vært mye sterkere enn i resten av landet. Forskjellen tilsvarer 9,7 prosent av samlet sysselsetting i Skedsmo. Offentlig sektor har bidratt med 4,2 prosentpoeng av dette, mens næringslivet har bidratt med 5,6 prosentpoeng.

Næringslivet i Skedsmo har hatt en struktur som har vært fordelaktig for vekst. Halvparten av merveksten i næringslivet i Skedsmo kan tilskrives en fordelaktig bransjestruktur. Resten skyldes at veksten i næringslivet har vært høyere enn «normalt» i besøksnæringene og de regionale næringene. Den eneste faktoren som har vært negativ de ti siste årene er at basisnæringene har hatt en svak utvikling, når vi korrejerer for bransjestrukturen. Det er kanskje et faresignal at næringsstrukturen vris fra konkurranseutsatt til med skjermede næringer.

6. NæringsNM

NHOs NæringsNM er utviklet for å måle hvordan næringslivet presterer i ulike områder i Norge. For å måle næringsutviklingen i en kommune, ser vi på fire mål: Nyetableringer, lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelse^{iv}.

NæringsNM	Nyetableringer	<ol style="list-style-type: none"> 1. Etableringsfrekvens: Antall nyregistrerte foretak som andel av eksisterende foretak i begynnelsen av året 2. Bransjustert etableringsfrekvens: Basert på etableringsfrekvens, justert for effekten av bransjestrukturen 3. Vekst i antall foretak: Etableringsfrekvensen fratrukket nedlagte foretak
	Lønnsomhet	<ol style="list-style-type: none"> 4. Andel foretak med positivt resultat før skatt 5. Bransjustert lønnsomhet: Andel foretak med positivt resultat før skatt, justert for effekten av bransjestrukturen 6. Andel foretak med positiv egenkapital
	Vekst	<ol style="list-style-type: none"> 7. Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen (KPI) 8. Andel foretak med realvekst justert for effekten av bransjestrukturen 9. Andel foretak med vekst i verdiskaping
	Næringslivets størrelse	<ol style="list-style-type: none"> 10. Antall arbeidsplasser i næringslivet som andel av befolkningen

Nyetableringer i regioner og kommuner blir målt med tre indikatorer. Den første, etableringsfrekvens, måler antall nyregistrerte foretak i forhold til eksisterende antall foretak i begynnelsen av året. Bransjustert etableringsfrekvens er etableringsfrekvensen fratrukket virkningen av bransjestrukturen i regioner og kommuner. Denne indikatoren viser om regionen har få eller mange etableringer når vi tar hensyn til at etableringsfrekvensen varierer mye mellom ulike bransjer. Den tredje indikatoren er vekst i antall foretak. Dette vil være etableringsfrekvensen fratrukket frekvensen av nedlagte foretak.

Lønnsomheten i regionenes næringsliv blir målt med tre indikatorer. Den første er andel foretak med positivt resultat før skatt. I tillegg har vi målt andel lønnsomme foretak justert for bransjestrukturen. Den tredje indikatoren er andel foretak med positiv egenkapital.

Vekst i regionene er målt med andel foretak med omsetningsvekst større enn prisstigningen. Også her har vi en andre indikator som justerer for bransjestruktur. Den tredje indikatoren er andel foretak med vekst i verdiskaping.

Indikatoren ”næringslivets størrelse” er antall arbeidsplasser i næringslivet som andel av befolkningen.

For hver indikator rangeres regioner og kommuner. Rangeringsnumrene legges så sammen innenfor hver gruppe.

Til slutt summeres rangeringsnumrene for de fire indeksene nyetablering, lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelse. Den regionen og kommunen som har lavest sum, kommer ut som vinner av årets NæringsNM.

6.1 Nyetableringer

Etableringsfrekvensen er antall nyetablerte foretak som prosent av antall eksisterende foretak i begynnelsen av året.

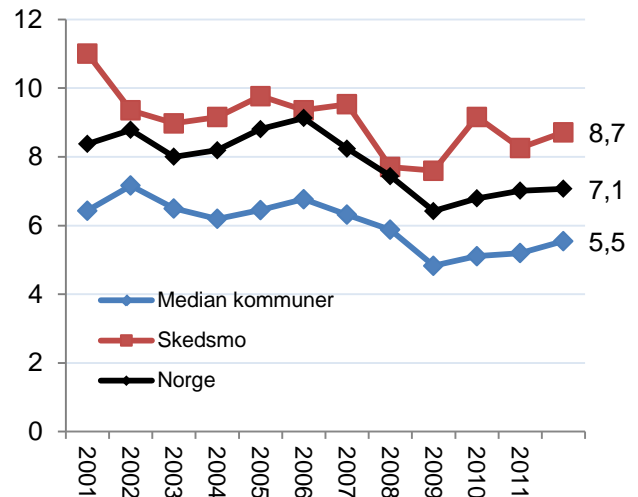
Etableringsfrekvensen i Norge har vært ganske høy i hele perioden fra 2001 til 2006, før den begynte å synke. I denne perioden økte også antall foretak raskere enn veksten i økonomien. Det kan være flere årsaker til det. Kanskje ble det flere foretak som ble registrert, som tidligere var uregistrert. Kanskje ble det vanligere å splitte opp virksomheter i drifts- og eierselskap. En tredje årsak kan være at det kreves et registrert foretak å opprette et domene på internett. Det kan synes som om etableringsfrekvensen og veksten i antall foretak nå er på et mer normalt nivå, og at økningen de siste to årene reflekterer at veksten i næringslivet er på vei opp.

Etableringsfrekvensen i Skedsmo har vært høyere enn for Norge, og langt høyere enn for mediankommunen i alle årene, særlig i de fire siste årene. I 2012 var etableringsfrekvensen i Skedsmo 8,7 prosent, mens etableringsfrekvensen for Norge var 7,1.

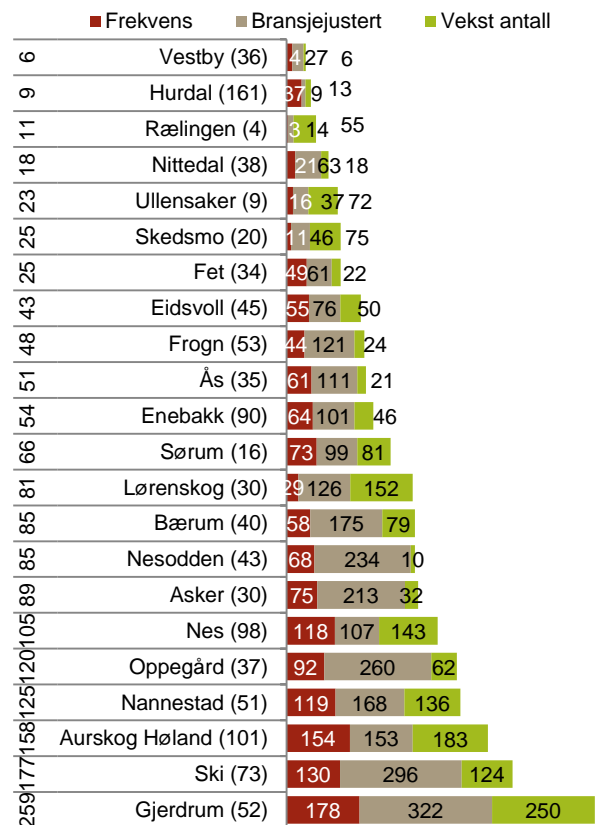
6.1.1 Etableringsindeksen for kommuner

Etableringsindeksen har tre indikatorer for nyetablering; etableringsfrekvensen, den bransjejusterte etableringsfrekvensen og vekst i antall foretak. Den bransjejusterte etableringsfrekvensen tar hensyn til bransjestrukturen, og måler etableringsfrekvensen bransje for bransje. Vekst i antall foretak er etableringsfrekvens fratrukket andel nedlagte foretak. Til sammen gir etableringsindeksen et godt bilde på etableringsaktiviteten i regionene.

I figur 40 ser vi hvilken rangering Skedsmo har for de tre etableringsindikatorerne, og for etableringsindeksen samlet. Skedsmo ble nummer 25 av 428 kommuner på etableringsindeksen i 2012, etter å ha blitt nummer 11 for etableringsfrekvens, nummer 46 for bransjejustert etableringsfrekvens og nummer 75 for vekst i antall foretak.

Figur 39: Etableringsfrekvensen i Skedsmo og medianen av kommunene i Norge i perioden 2001-2012.

Figur 40: Etableringsindeksen for kommunene i Akershus, med rangeringsnummer for hver av indikatorerne. Rangering for etableringsindeksen er vist helt til venstre. I parentes er rangeringen for etableringsindeksen siste ti år.

6.2 Lønnsomhet

Lønnsomheten i næringslivet måles som andel av foretakene med positivt resultat før skatt. Med denne metoden teller små og store foretak likt.

Lønnsomheten i norsk næringsliv var på topp i årene fra 2004 til 2007. I 2008 sank lønnsomheten brått, men har vært stigende i de tre siste årene. I 2012 hadde 68,3 prosent av alle regnskapspliktige foretak et positivt resultat før skatt.

Andel lønnsomme foretak i Skedsmo har vært høyere enn mediankommunen i alle årene, men i noen år på linje med andelen på landsbasis, sist i 2009. De siste årene har andelen lønnsomme foretak i Skedsmo økt raskere enn i resten av landet.

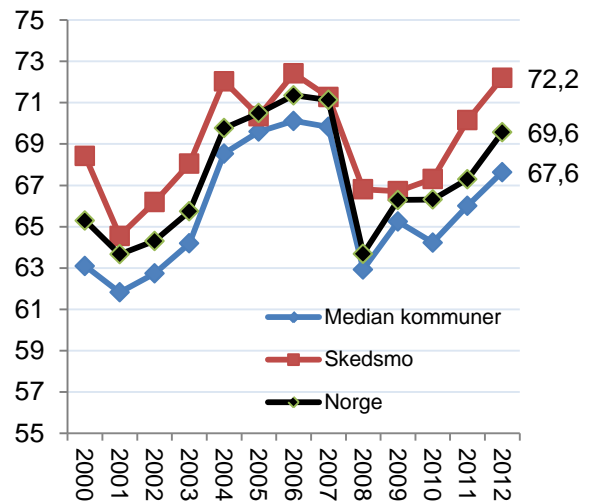
I 2012 hadde 72,2 prosent av foretakene i Skedsmo positivt resultat før skatt, mens middelerdien for kommunene var 67,6 prosent, og andelen på landsbasis var 69,6.

6.2.1 Lønnsomhetsindeksen for kommuner

I figur 42 ser vi hvordan kommunene gjør det på lønnsomhetsindeksen i 2012.

Lønnsomhetsindeksen er sammensatt av tre indikatorer; andel foretak med positivt resultat, den bransjejusterte andelen, og andelen av foretak med positiv egenkapital.

Skedsmo er nummer 133 av 428 kommuner på lønnsomhetsindeksen for kommuner i 2012. Det er en høy andel av lønnsomme foretak i kommunen, men ganske mange med negativ egenkapital. Det trekker ned en god del. Skedsmo er rangert som nummer 97 for den bransjejusterte andelen med lønnsomme foretak, noe som er lavere enn for andelen før bransjejustering. Det betyr at det er en høy andel av foretak i Skedsmo i bransjer med generelt god lønnsomhet.

Figur 41: Prosentvis andel foretak med positivt resultat før skatt i Skedsmo sammenliknet med medianen av kommunene i Norge i perioden 2000-2012.

		Lønnsomhet	Egenkapital	Bransjejustert
51	Gjerdrum (32)	61	66	108
73	Lørenskog (119)	60	178	85
85	Ski (37)	32	257	60
96	Nittedal (31)	48	253	77
127	Oppegård (71)	121	171	156
133	Skedsmo (135)	67	301	97
138	Enebakk (59)	137	180	159
139	Ås (116)	166	140	171
146	Asker (148)	01	251	147
152	Ullensaker (60)	126	252	135
174	Nannestad (70)	150	226	170
182	Bærum (137)	130	249	181
201	Rælingen (111)	235	35	289
220	Hurdal (35)*	271	124	287
244	Fet (254)	164	368	196
272	Eidsvoll (175)	184	345	210
282	Frogn (215)	183	351	222
301	Nes (180)	262	287	299
301	Vestby (313)	250	335	274
318	Nesodden (352)	238	386	250
320	Sørum (195)	251	362	270
362	Aurskog Høland (343)	274	412	291

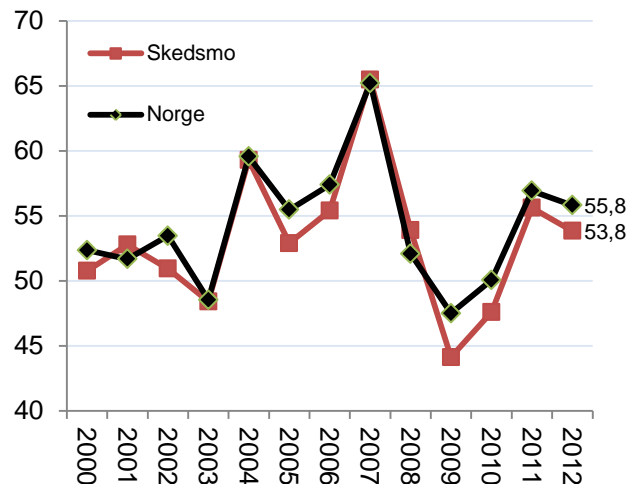
Figur 42: Lønnsomhetsindeksen for kommunene i Akershus. Rangering blant landets 428 kommuner i 2012 til venstre, og rangering siste ti år i parentes. Rangering for de tre lønnsomhetsindikatorerne vises i figuren. Kommuner merket med * er små kommuner.

6.3 Vekst

Andel vekstforetak i Norge var rekordhøyt i 2007, da 65,2 prosent av foretakene hadde omsetningsvekst høyere enn prisstigningen. Andel vekstforetak sank deretter dramatisk de to neste årene, og var på 47,5 prosent i 2009. Etter dette har andel vekstforetak tatt seg opp, men uten å ha kommet seg opp til nivåene i 2006 og 2007. I 2012 hadde 55,8 prosent av alle foretakene i Norge omsetningsvekst høyere enn prisstigningen.

Skedsmo har pussig nok hatt en lav andel av foretakene med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen de siste fire årene. Den arbeidsplassveksten vi har sett må da ha kommet gjennom økt antall foretak, eller gjennom at de største foretakene har hatt vekst.

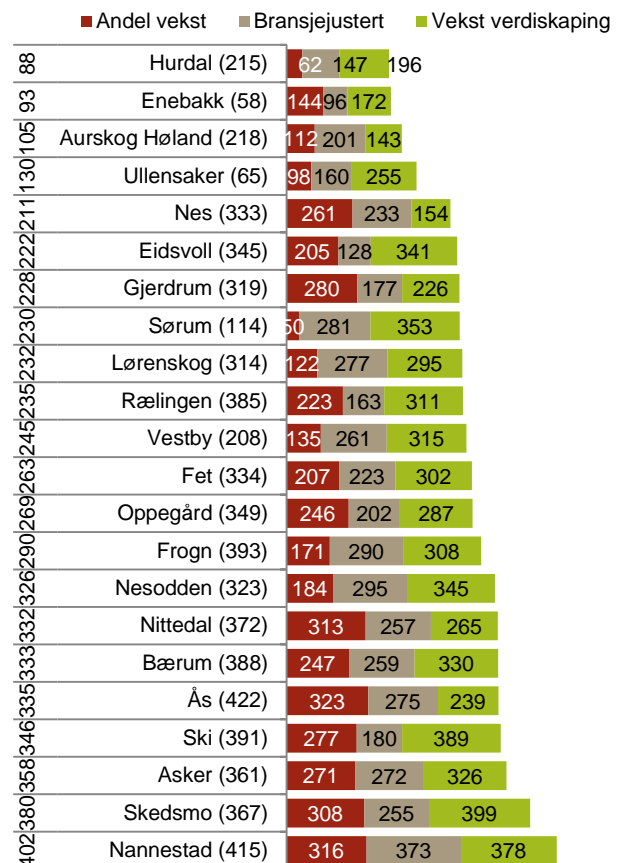

Figur 43: Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen i Skedsmo og i Norge i perioden 2000-2012.

6.3.1 Vekstindeksen for kommuner

Vi måler veksten i næringslivet i kommunene ved hjelp av tre indikatorer. Den første indikatoren er andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen. Den andre indikatoren er andel vekstforetak, justert for bransjestrukturen i kommunene. Den tredje indikatoren er andel foretak med vekst i verdiskaping. Den endelige vekstindeksen er basert på kommunenes rangering med hensyn til de tre vekstindikatorer.

Skedsmo har lave andel av foretak med omsetningsvekst både før og etter bransjejustering, og samtidig også en liten andel av foretak med vekst i verdiskaping. Det er ganske overraskende, og betyr at det er mange av de små foretakene som ikke har vekst, fordi det er kraftig vekst i sum for næringslivet.

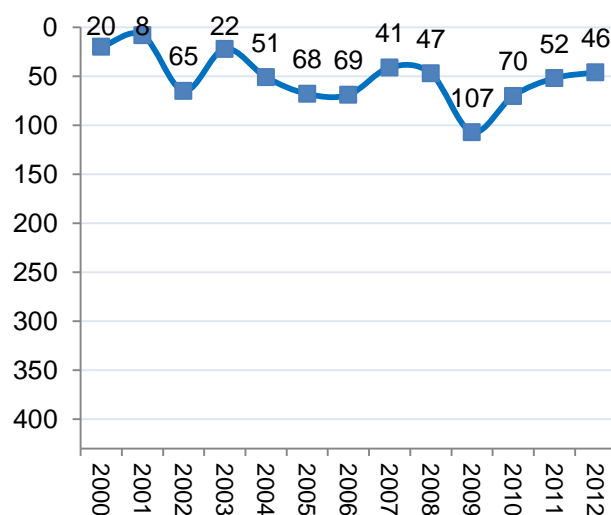
Figur 44: Vekstindeksen for kommunene i Akershus. Rangering blant landets 428 kommuner i 2012 til venstre, og rangering siste ti år i parentes. Rangering for de tre vekstindikatorer vises i figuren.

6.4 NæringsNM for kommuner

NæringsNM er en rangering av kommuner, regioner og fylker basert på et sett med ti indikatorer for nyetableringer, lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelse. Formålet er å komme fram til et mål som forteller hvordan næringslivet samlet sett gjør det i en region. Telemarksforskning har utarbeidet NæringsNM for NHO de siste ni årene.

Figur 45 viser plasseringen til Skedsmo i årene 2000-2012. Næringslivet i Skedsmo hadde sine beste år i 2001, da var Skedsmo nummer åtte i landet.

Bunnåret var i 2009, da Skedsmo var nede på 107. plass. Skedsmo har klatret etter dette, og er nummer 46 for det siste året.

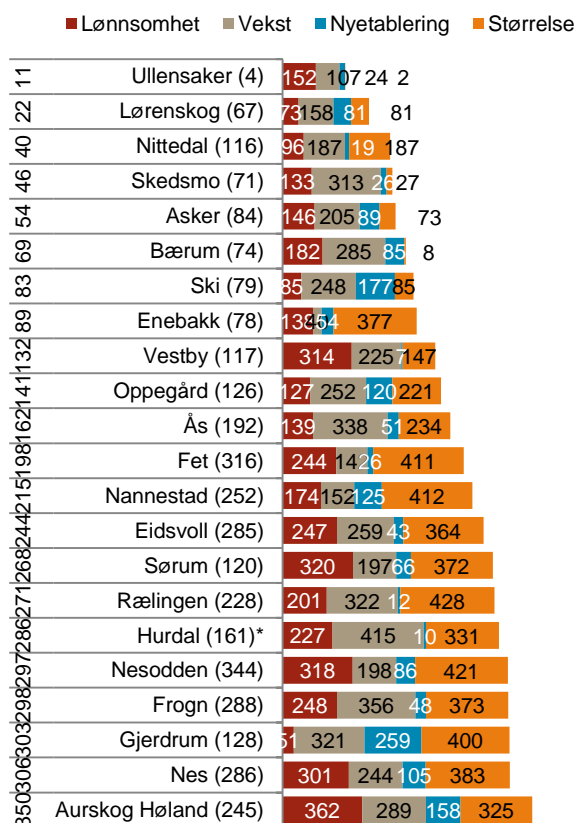
Figur 45: Rangeringen til Skedsmo i NæringsNM i perioden 2000-2012.

6.4.1 Kommunene i Akershus

Kommunene i Akershus gjør det generelt best for nyetableringer, men mindre bra for andel vekstforetak. Mange av kommunene er næringsfattige og taper på indikatoren næringslivets størrelse.

Skedsmo er en av kommunene i Akershus som har et stort næringsliv, og er rangert som nummer 27 når det gjelder størrelse. Selv om rangeringen for vekst ble så dårlig som 313, kom Skedsmo likevel på en 46. plass.

Over de ti siste årene er Skedsmo nummer 71.

Figur 46: NæringsNM for kommunene i Akershus. Rangering blant landets 428 kommuner i 2012 til venstre, og rangering siste ti år i parentes. Rangering for de fire indeksene vises i figuren.

7. Utdanning

Det er stor interesse for utdanningsnivået, både generelt i befolkningen og i næringslivet. Et høyt utdanningsnivå regnes ofte som en kvalitet i seg selv, samtidig som mange antar at et høyt utdanningsnivå også er vekstfremmende for næringslivet. I regionale utviklingsstrategier, både blant fylkeskommuner og primærkommuner, er det ofte selvstendige målsettinger om å oppnå økt utdanningsnivå. Derfor har vi tatt med dette temaet i denne rapporten. Telemarksforskning har fått tilgang til data fra SSB om utdanningsnivå for alle sysselsatte fordelt på arbeids- og bokommune, og etter sektor og næring. Vi vil først presentere noen data om utdanningsnivå i befolkningen, deretter konsentrerer vi oss om utdanningsnivået i næringslivet.

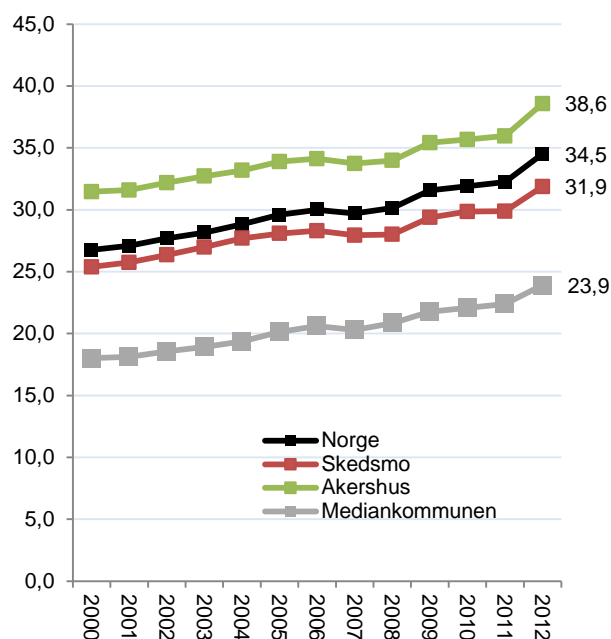
7.1 Utdanning i befolkning

Utdanningsnivået i befolkningen varierer ganske mye mellom fylkene. Oslo har klart høyest utdanningsnivå i sin befolkning. 50,9 prosent av den sysselsatte befolkningen i Oslo har høyere utdanning, dvs minst tre år på universitet eller høyskole. Da regner vi ut andelen blant den delen av befolkningen som er registrert som sysselsatt. Etter Oslo er det Akershus, som har høyest andel. 38,6 prosent av den sysselsatte befolkningen i Akershus har høyere utdanning.

I Skedsmo hadde 31,9 prosent av de sysselsatte høyere utdanning i 2012. Det er under andelen for Akershus. Det kan se ut til at avstanden til andelen for Akershus øker litt også.

Men sammenlikner vi med mediankommunen, ligger Skedsmo langt over. Landstallene blir dratt kraftig opp av de største byene, det er bare 36 kommuner som har høyere utdanningsnivå enn nivået for Norge.

Utdanningsnivået i Skedsmo er det 55. høyeste av alle kommunene i landet.

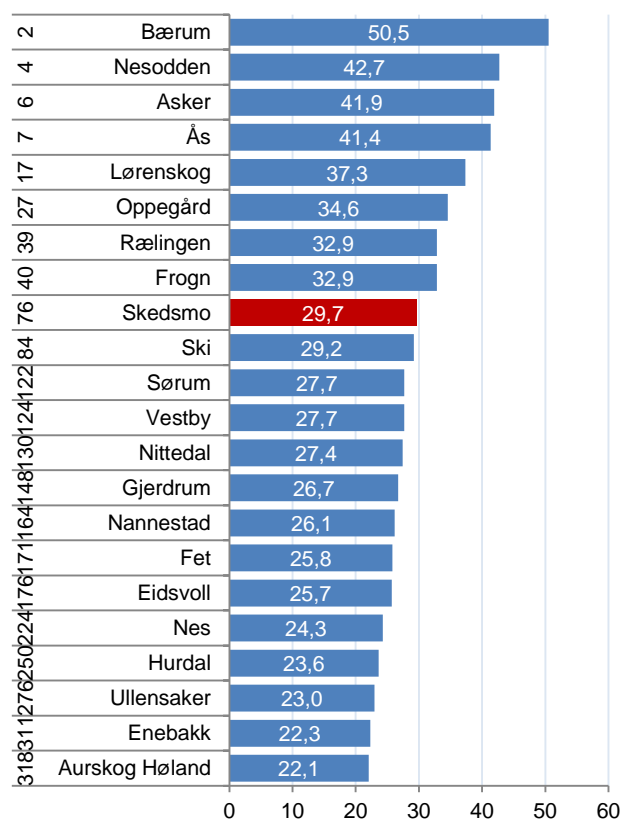
Figur 47: Andel av den sysselsatte befolkningen etter bosted, med ulik grad av utdanning.

7.1.1 Utdanningsnivå i arbeidsliv og befolkning

På forrige side så vi hvordan utdanningsnivået har utviklet seg blant de som bor i Skedsmo. Vi kan også måle sysselsettingen blant de som arbeider i Skedsmo, og får da et mål for hvor kompetanseintensivt arbeidsplassene er i sum.

Skedsmo har nå en andel med høyere utdanning på 29,7 prosent. Det er lavere enn når vi målte etter bosted, da var andelen 31,9 prosent. Rangeringen for utdanningsnivået for arbeidsplassene i Skedsmo er 76, som er noe lavere enn for befolkningen, som var 55.

Akershus har ganske stor spredning når det gjelder utdanningsnivå, fra Bærum, Nesodden, Asker og Ås, som er helt i toppen, til Aurskog-Høland, Enebakk og Ullensaker som har forholdsvis lavt utdanningsnivå.

Figur 48: Andel med høyere utdanning av sysselsatte, etter arbeidssted 2012.

7.1.2 Utdanningsnivå blant pendlere

Det kan være interessant å se på utdanningsnivået til de som pendler ut og inn av kommunene, og differansen mellom disse.

Noen kommuner har mye høyere utdanningsnivå for de som pendler ut enn de som pendler inn. Det kan naturligvis komme av at kommunen ligger inntil en annen kommune med et svært kompetanseintensivt arbeidsliv som f eks Oslo. Derfor finner vi mange kommuner i Akershus som har høyere utdanningsnivå blant utpendlere enn innpendlere. Men det synes ikke å være hele forklaringen, ettersom de fleste kommunene i Akershus ligger i pendlingsavstand til Oslo. Kommuner som Oppegård, Asker, Ski, Nittedal og Vestby har spesielt høyere kompetansenivå hos de som pendler ut enn de som pendler inn. I kommuner som Nes, Aurskog-Høland, Nannestad og Hurdal er det omvendt. Dette kan være uttrykk for varierende bostedsattraktivitet hos de med høyere utdanning.

Skedsmo har en høyere andel med høyere utdanning blant utpendlere enn innpendlere, men differansen er forholdsvis liten til å ligge i Akershus.

Tabell 9: Andel med høyere utdanning hos pendlere.

Navn	Pendler ut	Pendler inn	Differanse
Oppegård	49,7	33,7	16,0
Asker	56,4	41,8	14,6
Ski	41,1	28,1	13,0
Nittedal	37,8	26,5	11,3
Vestby	39,0	28,0	11,1
Bærum	60,2	53,0	7,1
Ullensaker	29,1	22,6	6,5
Frogn	41,5	36,1	5,4
Fet	30,6	25,8	4,8
Gjerdrum	31,3	26,6	4,8
Sørum	31,9	27,4	4,5
Skedsmo	33,4	29,9	3,4
Nesodden	52,4	50,2	2,2
Ås	40,9	40,7	0,2
Enebakk	23,8	23,9	-0,1
Lørenskog	34,5	38,5	-4,1
Rælingen	30,6	35,2	-4,6
Eidsvoll	23,9	30,8	-6,8
Hurdal	22,3	32,7	-10,4
Nannestad	22,0	32,6	-10,6
Aurskog Høland	18,7	31,6	-13,0
Nes	20,6	34,3	-13,6

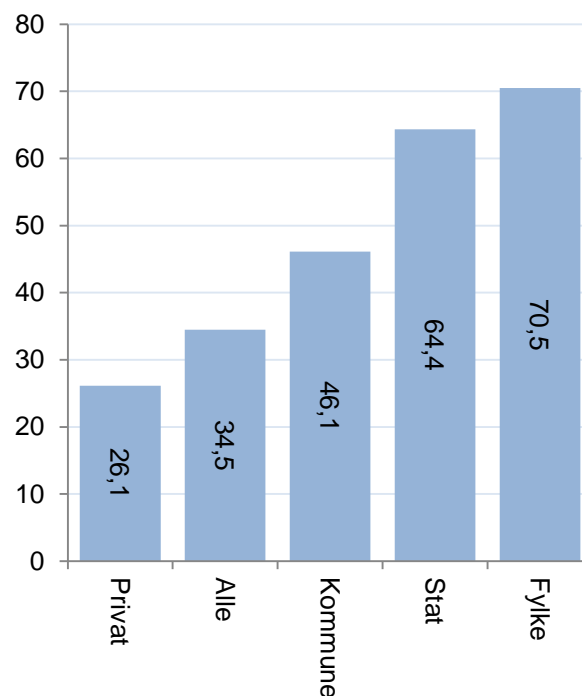
7.1.3 Utdanningsnivå sektorer

Det er stor forskjell på utdanningsnivået i de ulike sektorene. Fylke og stat har mye høyere andel med høyere utdanning enn de andre sektorene. Over 70 prosent av de som arbeider i fylkeskommunene har høyere utdanning, mens 64,4 prosent av de statsansatte har minst 3-årig utdanning.

Blant kommuneansatte er også utdanningsnivået høyere enn gjennomsnittet. Her har 46,1 prosent av arbeidstakerne høyere utdanning.

Næringslivet har mye lavere andel utdannede enn i offentlig sektor. 26,1 prosent av de som jobber i næringslivet har høyere utdanning.

Det har naturligvis stor betydning for den regionale variasjonen i utdanningsnivået. Steder hvor en stor andel av sysselsettingen er i offentlig sektor vil naturlig få et høyere utdanningsnivå i arbeidslivet, og sannsynligvis også i befolkningen.

Figur 49: Andel med høyere utdanning etter sektor, 2012.

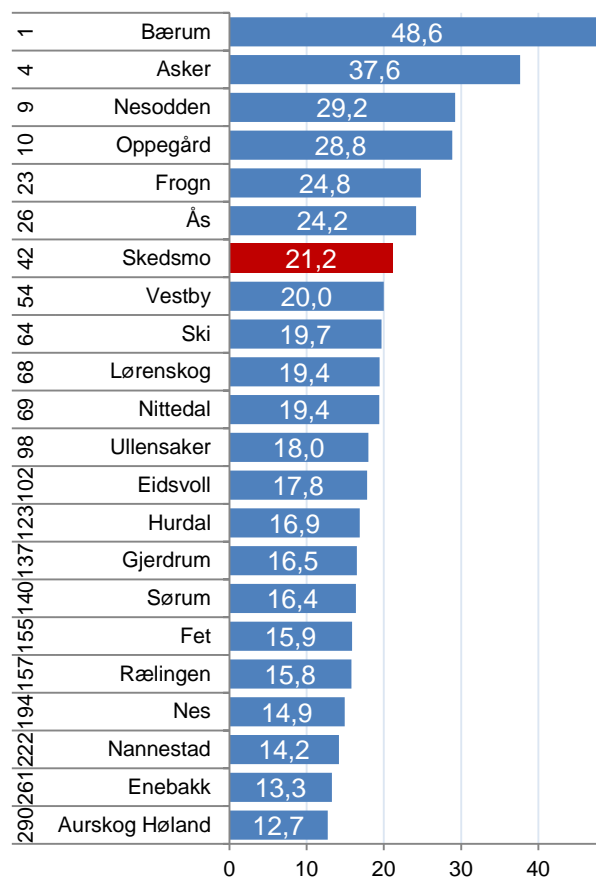
7.1.4 Utdanningsnivå næringslivet

I resten av kapittelet skal vi se spesielt på utdanningsnivået i næringslivet. Variasjonen i utdanningsnivå i næringslivet er vist i figur 50.

Bærum har klart høyere utdanningsnivå i sitt næringsliv. 48,6 prosent av de som arbeider i næringslivet i Bærum har høyere utdanning. Vi ser av rangeringsnummeret at det er høyest i landet. Mange kommuner i Akershus har høyt kompetansenivå i næringslivet, som vi ser av rangeringen.

I Skedsmo har 21,2 prosent av de som arbeider i næringslivet høyere utdanning. Selv om det er lavere enn andelen på landsbasis, er det likevel bare 41 kommuner i landet hvor utdanningsnivået er høyere.

Det er faktisk bare 14 kommuner i hele landet som har et utdanningsnivå i næringslivet som er høyere enn utdanningsnivået for næringslivet på landsbasis. Det er fordi de store byene drar opp snittet på landsbasis.

Figur 50: Andel med høyere utdanning i næringslivet, etter arbeidssted i 2012.

7.2 Hvorfor varierer utdanningsnivået?

Det er stor forskjell på utdanningsnivået mellom de ulike bransjene. Vi kan derfor gjøre en bransjustering på samme måte som vi har gjort tidligere i denne rapporten, og få fram om regionene har mer eller mindre høyt utdanningsnivå gitt den bransjestrukturen de har. Resultatene er vist i tabellen til høyre. I tabellen har vi først vist *normalisert andel* med høy utdanning, der vi har sett på differansen mellom andel med høy utdanning i næringslivet i regionen og den tilsvarende andelen på landsbasis. Dernest har vi regnet ut *bransjeeffekten*, dvs hvor mye av dette avviket som kan forklares av bransjestrukturen, og til slutt en *bransjustert utdanningsandel*.

Da ser vi at det bare er noen få kommuner som har en bransjestruktur som tilsier at utdanningsnivået i næringslivet skal ligge høyere enn gjennomsnittet for Norge. I Akershus er det bare fem kommuner hvor bransjeeffekten er positiv, på landsbasis er det 24 kommuner.

Når vi justerer for bransjestrukturen, ser vi at rangeringen med hensyn til utdanningsnivå blir litt annerledes enn når vi bare ser på andelen uten å ta hensyn til bransjestrukturen. Etter bransjustering er det fremdeles bare få kommuner, til sammen 22 på landsbasis som har et bransjustert utdanningsnivå over null. Mediankommunen har en bransjustert andel med høyere utdanning i næringslivet som er 5,2 prosent under landsgjennomsnittet.

Skedsmo har en andel med høy utdanning i næringslivet som ligger 5,0 prosent under landsgjennomsnittet. Bransjeeffekten er -2,0, dermed blir den bransjusterte andelen -3,0. Det er en del over middels, og Skedsmo blir dermed rangert som nummer 91 av de 428 kommunene i landet. Blant kommunene i Akershus er det omtrent midt på treet.

Ellers kan vi se at tabellen ser ut til å korresponderer bra med tabellen med differanse mellom ut- og innpendlere, som var vist to sider tilbake. Spørsmålet er om noen kommuner får et høyt bransjustert utdanningsnivå fordi de er attraktive bokommuner for personer med høy utdanning. Det kan gjøre at bedriftene får et kompetansemessig bedre tilbud av arbeidskraft.

Tabell 10: Normalisert andel med høyere utdanning i næringslivet, bransjeeffekten, og bransjustert andel med høyere utdanning.

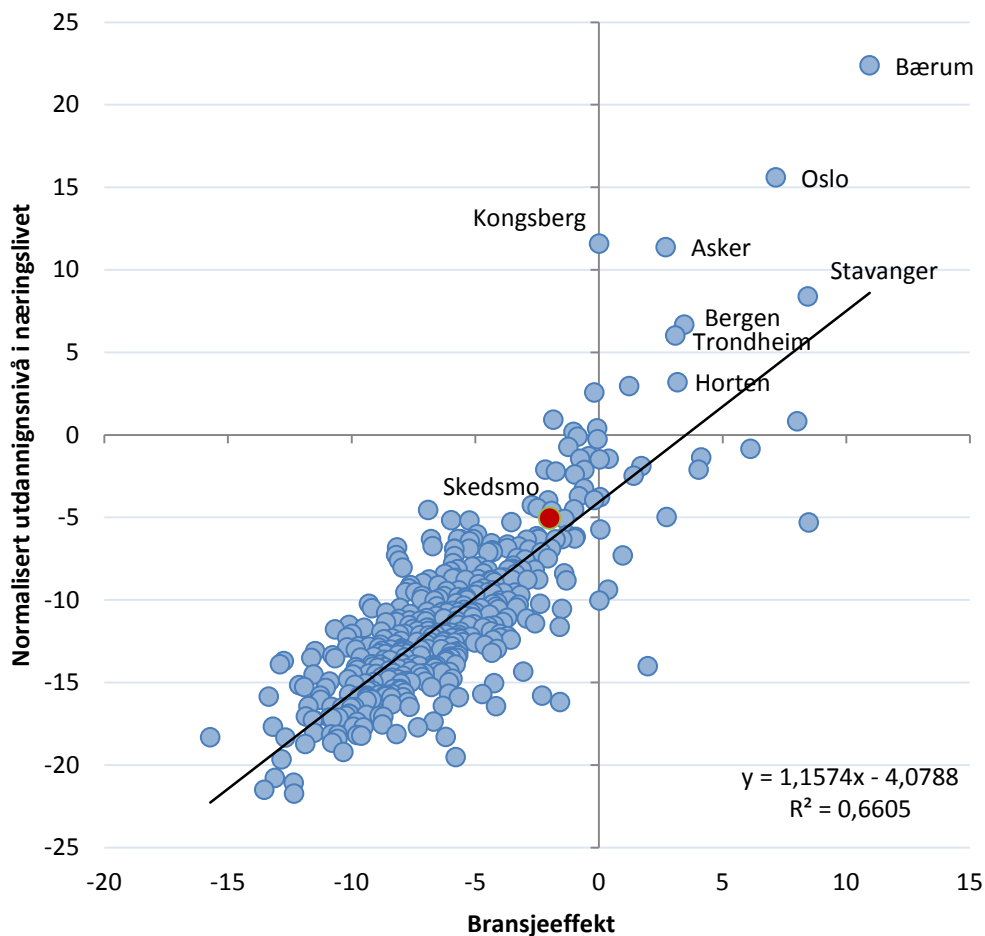
Rang	Navn	Normalisert andel	Bransjeeffekt	Bransjustert
2	Bærum	22,4	10,9	11,4
3	Asker	11,4	2,7	8,7
8	Oppegård	2,6	-0,2	2,7
10	Nesodden	2,9	1,2	1,7
11	Lørenskog	-6,8	-8,2	1,3
20	Ås	-2,1	-2,2	0,1
46	Frogn	-1,5	0,0	-1,5
67	Ski	-6,6	-4,3	-2,2
68	Ullensaker	-8,3	-6,0	-2,3
91	Skedsmo	-5,0	-2,0	-3,0
99	Nittedal	-6,9	-3,7	-3,2
108	Gjerdrum	-9,8	-6,3	-3,5
123	Fet	-10,4	-6,6	-3,8
124	Vestby	-6,3	-2,4	-3,9
164	Sørum	-9,9	-5,3	-4,6
201	Eidsvoll	-8,4	-3,4	-5,1
257	Nannestad	-12,1	-6,2	-5,9
305	Enebakk	-13,0	-6,4	-6,6
331	Rælingen	-10,5	-3,3	-7,1
355	Nes	-11,3	-3,9	-7,5
364	Aurskog Høland	-13,5	-6,0	-7,6
411	Hurdal	-9,4	0,4	-9,8

Når en betrakter tabellen, vil den oppmerksomme leser oppdage at de som har høy utdanningsandel i næringslivet også ser ut til å få høy bransjustert andel. Bærum, Asker, Oppegård og Nesodden er for eksempel høyst på begge målene, mens de med lavest utdanningsnivå oftest også har lavest utdanningsnivå etter bransjustering, med noen unntak.

Det betyr at bransjestrukturen ikke helt ut forklarer hvorfor noen regioner har et høyere utdanningsnivå i næringslivet, men at det også må være andre forhold som påvirker utdanningsnivået.

Det skal vi se litt mer på, på neste side.

I figuren under har vi satt inn alle kommunene etter utdanningsnivå og bransjeeffekten.

Figur 51: Utdanningsnivå, normalisert, og bransjeeffekten på utdanningsnivå i norske kommuner i 2012. Den røde er Skedsmo.

Av denne figuren kan en lese seg til flere forhold. For det første er det bare 14 av 428 kommuner med en andel av næringslivets ansatte med høy utdanning som er over andelen på landsbasis. Det er blant annet de største byene samt Kongsberg og Horten.

For det andre er det bare 22 kommuner som har en bransjestruktur som tilsier en høyere utdanningsandel.

Når vi legger inn en regresjonslinje (den sorte streken), ser vi at korrelasjonen mellom bransjeeffekten og utdanningsandelen er høy, hele 0,66. Bransjestrukturen forklarer dermed svært mye av variasjonene, tilsynelatende. Problemet er at bransjestrukturen overforklarer forskjellene. Regresjonsformelen, som vi kan lese av diagrammet er y (utdanningsandel) = $1,1574 \cdot x$ (Bransjeeffekt) – 4,0788. Betaværdien, som er tallet 1,1574, burde ligge nært verdien 1.

Når vi går inn og ser på utdanningsnivået i regioner som Oslo og Akershus Vest, ser vi at de har mye høyere utdanningsnivå enn landet i alle bransjer. Så hvis en region har en bransjestruktur med en stor andel i kompetanseintensive bransjer, så blir også utdanningsnivået i lite kompetanseintensive bransjer også høyere.

Da vi gjorde samme analyser for regioner, var regresjonslinjen enda mye brattere, dvs. en enda større «overforklaring» av bransjeeffekten. Det kan tyde på at et høyt utdanningsnivå også «smitter» mellom kommuner i samme region.

ⁱ Alle tall om arbeidsplasser og sysselsetting er fra registerbasert sysselsettingsstatistikk fra SSB.

ⁱⁱ Vi bruker begrepet *vekstimpuls* om arbeidsplassvekst, når vi måler veksten i arbeidsplasser i en bransje, eller sektor i prosent av samlet sysselsetting i et område. Dette til forskjell fra prosentvis vekst i antall arbeidsplasser i den samme bransjen fra et tidspunkt til et annet. Da vil bransjer med høy prosentvis egenvekst, men som utgjør en liten andel av samlet sysselsetting, komme ut med lav vekstimpuls. Dette gjør at vi slipper å forklare at sektorer og bransjer som har høy prosentvis egenvekst egentlig ikke betyr så mye for utviklingen.

ⁱⁱⁱ Progressivt gjennomsnitt er et gjennomsnitt for de siste ti årene, der de siste årene gis størst vekt, siste år teller 10, nest siste 9, osv. Dette er en metode som vi bruker for å rangere utviklingen mellom ulike geografiske områder for en rekke indikatorer, fordi vi da ikke bare måler utviklingen i tiårsperioden, men også får med om trenden er positiv eller negativ.

^{iv} Alle tall for nyetableringer, vekst og lønnsomhet baserer seg på data som Telemarkforskning har fått levert fra Brønnøysundregistrene.